

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Lenka Vlastníková

Islám v konfrontaci s moderním světem

Olomouc 2015

Vedoucí práce: ThMgr. Dušan Špiner, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a při jejím zpracování jsem použila pouze prameny a zdroje uvedené v seznamu literatury.

V Olomouci dne 17. 4. 2015

.....

Bc. Lenka Vlastníková

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu práce ThMgr. Dušanu Špinerovi, Ph.D. za cenné rady a odborné informace, které mi poskytl při zpracování mé diplomové práce a za mimořádně vstřícný přístup po celou dobu tvorby diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
1 Islám jako náboženství	8
1.1 Původ islámu	10
1.2 Alláh a Prorok Muhammad	11
1.3 Korán	14
1.4 Pilíře víry	19
1.5 Sunnité a ší'ité	22
1.6 Sufismus	23
2 Islám a společnost	25
2.1 Islámské právo	26
2.1.1 Hadíth a Sunna	28
2.1.2 Šarí'a	29
2.2 Muslimové v Evropě	31
2.3 Muslimové v ČR	33
2.4 Islamofobie	34
2.5 Islámský fundamentalismus a islamismus	37
3 Islám, rodina a ženy	40
3.1 Islám a ženy	40
3.2 Islám a rodina	43
3.2.1 Rodinné právo	45
3.2.2 Oblékání	49
4 Islám a terorismus	55
4.1 „Islámský terorismus“	56
4.1.1 Džihád	57
5 Islám dnes	59
5.1 Vliv médií na obraz islámu	60
Závěr	64
Seznam literatury	65
Elektronické zdroje	69
Seznam příloh	70
Seznam obrázků	71

Přílohy	72
Resumé.....	77
Summary	78
Anotace	79

Úvod

Téma islám, muslimská kultura a náboženství jsou v evropském prostředí do jisté míry velmi kontroverzní. Většina lidí si v okamžiku, kdy se někde objeví zmínka o islámu, vybaví terorismus, války a násilí. Musíme pochopit, že i když tyto skutečnosti mají spojitost s muslimskou kulturou a náboženstvím, je to jen velmi malý zlomek toho, co islám představuje. Právě rozpor mezi skutečností a veřejným povědomím o islámu se stal důvodem toho, proč jsem si zvolila jako téma diplomové práce islám v konfrontaci s moderním světem.

Diplomová práce se mimo jiné věnuje problematice postavení žen v islámské společnosti. Přetrvává představa, že ženy jako muslimky nemají téměř žádná práva a muži jako výše postavení si s nimi do jisté míry mohou dělat, co chtějí. Velmi diskutované je i téma týrání a fyzických trestů, jež do jisté míry přetrvávají dodnes. Muslimský svět je velmi rozmanitý a mění se v závislosti na regionu, ze kterého pochází, na místních tradicích a zvyklostech, na etnicitě a složení společnosti nebo na politickém rozvoji. Všechny tyto faktory a samozřejmě i další aspekty ovlivňují islámskou kulturu.

V dnešní době již mají ženy v muslimské společnosti daleko větší práva i postavení než tomu bylo dříve. Musíme ale dodat, že záleží na zvykovém právu a demografickém uspořádání. Islámské náboženství je možná prvním náboženstvím, kde ženy mají právo dědit, rozvádět se nebo být součástí armády.

Kontroverzní a velmi rozebírané je také to, co si lidé neuvědomují je fakt, že informace, které nám média předkládají, jsou z velké části uzpůsobena potřebě po senzaci. Dalším důležitým faktorem, který ovlivňuje, jaké informace se k běžné populaci dostanou je nutnost jasně označit viníka. Pokud se něco stane, pak je v lidské přirozenosti jasně na někoho ukázat prsten. Řekneme: „Ten útočník je muslim.“ Je však třeba si uvědomit, že ne každý muslim je terorista. Bohužel platí, že téměř každý terorista je muslim.

Důležité je navázat dialog mezi muslimskou kulturou a západním světem a dojít tak k rozumnému kompromisu. Nevnímat islámské náboženství pouze jako špatné a odsuzovat ho, ale hledat i pozitivní prvky, které stojí za to, aby byly zachovány.

Nesmíme se dívat na islám jen jako na teroristickou skupinu. Musíme se zbavit stereotypů a předsudků, které pramení z neúplných informací, jež nám jsou neustále prezentovány, a je na ně v první řadě poukazováno. Neměli bychom nikoho soudit bez toho, že ho lépe poznáme.

Mnoho lidí si také klade otázku, zda má vůbec islám místo v moderním světě. Poukazují na to, že islámský zákon a celá muslimská společnost se opírá o texty, které byly sepsány již v sedmém století našeho letopočtu a jsou v neměnné podobě základním kamenem islámu. V době, kdy byla tato nařízení sepsána, působila značně pokrokově. Neměnnost textů ovšem způsobila, že jsou v dnešní době zastaralé. Není však pravdou, že se islám striktně drží i oněch zastaralých pravidel. Muslimští soudci, kteří platí jako autorita ve výkladu islámského práva, s jinak neměnnými texty stále pracují. Zastaralá pravidla a zákony uzpůsobují podmínkám moderního světa a umožňují tak rozvoj islámské společnosti.

Celá lidská společnost je rozmanitá – „Jiný kraj, jiný mrav“. My bychom se měli spíše snažit o to, abychom zachovali co možná nejvíce rozmanitosti, kterou nám svět nabízí a neudělali jej jednotvárným.

Cílem této práce je podat laické veřejnosti ucelený pohled na islámské náboženství a kulturu. Ukázat jeho rozmanitost a možná trochu poupravit názor veřejnosti na islámský svět.

1 Islám jako náboženství

„Ve jménu Boha milosrdného, slitovaného.“ (Korán, 1991, s. 107)

Islám je po judaismu a křesťanství třetím velkým monoteistickým a zjevným náboženstvím. Vzešlo od Boha, kterého muslimové nazývají *Alláh*, a přes proroka Muhammada – posla Božího – se dostalo až k lidem. (Müller, 1997)

„Je z religionistického hlediska náboženstvím, jež je významné svým přesahem přes hranice světadílů a kultur, svou sociální rolí a také svou dynamikou.“ (Štampach, 2008, s. 123)

Islám je jedno z nejmladších náboženství světa. Vzniklo přibližně v šestém století v oblasti, kterou dnes známe jako Saudská Arábie. Zde leží i dvě největší a nejvýznamnější města pro muslimy – Mekka a Medína. Ačkoliv je islám dnes celosvětové náboženství, většina z miliardy a dvou set milionů jeho vyznavačů je soustředěna především v oblasti Severní Afriky, Předního východu a Jihovýchodní Asie. (Keene, 2003)

„Islám je co do počtu stoupenců druhé nejsilnější náboženství světa. Podle dostupných informací roste rychleji, než je přirozený generační přírůstek, v posledních desetiletích vstoupil do západní a střední Evropy a do Ameriky a stal se v některých zemích druhým nejpočetnějším náboženstvím po křesťanství.“ (Štampach, 2008, s. 123)

Islám doslovně znamená „odevzdanost Bohu“. Toto arabské slovo je odvozeno od dvou základů – závazek a oddanost. Je to náboženství podrobení se a jeho vyznavači – muslimové – jsou ti, kdo se zavázali, že budou oddáni pouze vůli jediného Boha (*Alláha*). (Langleyová in Allan a kol., 1994)

„Prorok Muhamed nezaložil nové náboženství. Hlásal stejné poselství jako všichni ostatní prorokové Boží – Adam, Noe, Abrahám, Mojžíš a Ježíš. Věčné poselství, které kázal Muhamed, není pojmenováno po něm. Nazývá se islám, což znamená mír a oddanost Bohu. Tento výraz označuje také přirozené směřování lidských bytostí, světový názor, jehož základem je vztah k Bohu, nebo civilizaci trvající více než 1400 let a univerzální kulturu rozšířenou po celém světě.“ (Sardar, 2004, s. 4)

Je to absolutní způsob života a zasahuje jak duchovní tak společenskou oblast. Řídí se Božím zákonem, islámským právem, nazývaným *šarí'a*. Tento zákon spočívá na třech základech. Zaprvé na Koránu – slovu Božím, který byl Prorokovi diktován v arabském jazyce, proto je také arabština považována za posvátný jazyk. Zadruhé je to soubor tradic

nazývaných *Sunna*. Jedná se o historky o konání a výročí Proroka, jehož život je vzorem pro každého věřícího, je příkladný a hodný napodobování. Dále spočívá na muslimském právu – *fikh*. To vypracovali učenci (*ulamá*), znalci věrouky a práva. (Müller, 1997)

Stejně jako zákon i nauka islámu má tři hlavní složky – dogma, mravy a službu Bohu.

- a) Dogma – závazné pravidlo, které udává víru v jediného Boha, anděly a satany, proroky, posvátnou knihu, Soudný den a především Boží prozřetelnost.
- b) Mravy – nejdůležitější dobré vlastnosti jako věrnost, pravdomluvnost, čestnost, hrdinství, dobré jednání a zacházení.
- c) Služba Bohu – výroky a činy, kterými se člověk přibližuje k Bohu. Patří sem modlitba, náboženská daň, půst v měsíci *ramadánu*, výroční pouť a další povinnost, jež přikázal Bůh svým služebníkům. (Bahbouch a kol., 2008)

Islám během celé své existence prošel několika změnami. Když se v roce 632 uzavřela Muhammadova pozemská pouť, zasáhly nově vzniklé náboženství dvě velké roztržky, které toto náboženství v obou případech rozdělily na dva protichůdné směry. Jedna vyšla od *cháridžovců*, nejstarší islámské sekty, která prosazovala přísné etické zásady a druhou měla na svědomí *ší'a*. V obou případech šlo o opozici vůči většinové *Sunně*. V následujících stoletích se navíc objevují další dva proudy, které vychází z islámu, ale jejich nauka se v jistých ohledech liší. Jedním z nich je islámská mystika (*súfismus*), jinak také nazývaný lidový islám a druhou nově se objevující skupinou jsou islámská bratrstva (*ichwán*). (Müller, 1997)

Islám vzniká nejpozději z velkých monoteistických náboženství a muslimové ho považují za vyvrcholení a závěr cesty, jež vedla od prvního člověka Adama přes Abraháma, Mojžíše a Ježíše až k Muhammadovi, který je poslední z proroků a je také nazýván „pečetí proroků“. Islám se opírá o poslední a již definitivní Boží zjevení, které Muhammadovi seslal Alláh. (Štampach, 2008)

„Islám si také velmi zakládá na misionářském úspěchu, a proto se nezastaví ani před šířením mečem. Se slávou minulosti a ropným bohatstvím současnosti si klesá cestu do celého světa. Muslimové věří, že právě jejich víra je naplněním náboženských a duchovních potřeb veškerého lidstva.“ (Langleyová in Allan a kol., 1994, s. 60) Islám je mimořádně úspěšný v šíření víry a to zejména v Africe. Prostřednictvím přistěhovalců se ale také rozšiřuje do Evropy, kde se stává početně druhým nejvýznamnějším náboženstvím po křesťanství. (Štampach, 2008)

Každý muslim přijímá svou víru tak samozřejmě, že si téměř nedokáže představit, že jsou i lidé jiného vyznání. Obvykle si to vysvětluje tím, že na cestě k islámu jim stojí nějaká překážka, špatné informace nebo zlé úmysly, kvůli kterým nemohou poznat pravou víru. (Lexikon náboženství, 1994)

1.1 Původ islámu

Vznik islámu lze snadno vymezit jak místně, tak i časově. Předcházelo mu polyteistické náboženství převládající v té době na Arabském poloostrově. Toto území o rozloze dvou třetin Evropy zahrnovalo na jedné straně hornatou a vegetací oplývající oblast jihozápadního cípu – Jemen – nazývanou také Šťastná Arábie a jednak pouštní Arábii, jejíž jednotvárnost občas narušovala jen oáza tvořená palmovým lesem. Ačkoliv se to tak může zdát, poloostrov, vklíněný mezi Rudé moře, Perský záliv a indický oceán, nebyl zcela odříznut od okolního světa, kde vznikaly, rozvíjely se a zanikaly velké středověké civilizace. (Müller, 1997) „*Patřil k nim faraonský Egypt, který se záhy obrátil ke křesťanství, mocná christianizovaná Etiopie, Jemen, kde žila královna za Sáby, Sýrie, kde bylo vynalezeno písmo, židovská a římská Palestina, kde se narodil Ježíš, Mezopotámie, kde se k věčné slávě zrodily říše jako Sumer a Babylonie, Persie s vlivným zoroastriánstvím, monoteistickým náboženstvím, které však nebylo „zjevné“, nýbrž pouze hlásané Zarathustrou (660-580 př. n. l.).*“ (Müller, 1997, s. 14)

Islám je tradičně spojen s poslem Božím a posledním prorokem Muhammadem. Ten byl zpočátku pouze obyčejný obchodník, manžel a otec rodiny. Poté se mu ve věku čtyřiceti let dostalo zvláštní zkušenosti, jež vykládá jako Boží zjevení. Anděl Gabriel mu prostřednictvím vizí zpřístupnil odvěkou pravdu, která byla uložena v božské Knize. S těmito svými vizemi se svěřoval svému okolí. To se záhy rozdělilo na dvě skupiny, na jeho přívržence a odpůrce. (Štampach 2008)

Roku 622 po Kristu opouští Muhammad Mekku a odchází do nedalekého města, jež dnes známe pod názvem Medína. Zde bylo obyvatelstvo více nakloněno jeho myšlenkám. Toto přesídlení se stalo slavnou událostí, od níž je datován počátek muslimského letopočtu zvaný *hidžra*. Během následujících několika let Muhammad spolu se svými stoupenci a obyvateli Medíny zorganizoval nábožensky a politicky jednotné společenství. Začal napadat obchodní karavany z Mekky a současně vypudil většinu židovských kmenů, které původně chtěl ovládnout. Do muslimského společenství postupně zapojoval i beduínské kmeny ze západní a střední Arábie. Poté v roce 630 zorganizoval útok na Mekku, kterou si tak definitivně

podrobil. Ihned začal s potíráním nevěřících. Starobyrou svatyni zvanou Ka'ba zasvětil Alláhovi a učinil z ní nejsvětější místo pro muslimské poutníky. Toto postavení jí zůstalo až dodnes. Následující roky strávil Muhammad sjednocování arabských kmenů. Poté roku 632 náhle zemřel, aniž by jmenoval svého pokračovatele. Na jeho místo se postupně dostala řada nástupců (*chalífů*), z nichž první dva - Abú Bakr a 'Umar patřili ještě k Prorokovým současníkům, někdy jednoduše nazývaných Společníci. (Langleyová in Allan a kol., 1994)

Islám zvítězil a úspěšně se začal šířit. Muhammadova zjevení, která byla uchováována ústní tradicí, byla zapisována několik let po Prorokově smrti a uspořádána do sbírky nazvané Korán. (Štampach, 2008)

„Historické okolnosti vzniku islámu, který byl reakcí na určité krizové jevy ve společnosti ‚městských republik‘ na křižovatce obchodních tras, způsobily, že první stoupenci tohoto náboženství se od samého počátku cítili být společenstvím s politickými ambicemi a že svého původního cíle dosáhli velmi záhy. To vtisklo dalšímu vývoji islámu zvláštní povahu. Nestal se pouze kultem nebo rozvolněným etickým kodexem lidí odmítajících žít v poměrech své doby. Stal se zároveň právním kodexem, který obsahoval stále přesnější a složitější představu o otázkách každodenního života, mezilidských vztahů, trestního práva, státoprávního uspořádání a vztahu k nemuslimskému okolí. Vedle otázek ryze kultovních či věroučných vznikl islám jako jakási ‚státní ideologie‘, jež měla po všech stránkách vysvětlit a zaštitit další rozvoj obce věřících. Islám byl od počátku spíše náboženstvím společenské praxe.“ (Pavlincová, 1994, s. 337 – 338)

Islám byl utvářen společenským, kulturním, morálním i hospodářským životem podle základních práv a zásad tak, aby byly co nejvíce v souladu s přirozeností člověka. Z tohoto důvodu jsou použitelné ve všech dobách, jelikož lidská přirozenost se nemění. (Co jest Islám?, 2009)

1.2 Alláh a Prorok Muhammad

„Není Boha, kromě Alláha a Muhammad je jeho prorokem a nemá žádného syna.“ (Korán, 1991)

Alláh

„Oslavuj jméno Pána svého nejvyššího, jenž vše stvořil a vyrovnal, každý osud předurčil a usměrnil, jenž pastviny k životu vyvolal a potom je v pěnu zčernalou přeměnil!“ (Korán, 1991, s. 115)

„Alláh – Stvořitel Veškerenstva, Jediný a Jedinečný, Pán, který nemá sobě rovného.“ Slovo Alláh znamená prostě Bůh a používají jej (spolu s muslimy) i arabsky mluvící křesťané. (Ostřanský, 2009, s. 16)

Základní myšlenkou islámu je víra v jediného Boha – Alláha, tedy přísný monoteismus. Ten nepřipouští možnost, že by Mu nějaké jiné bytosti mohli být v něčem rovny. Myšlenka o jedinečnosti Boha byla od samého začátku přítomna v učení proroka Muhammada a ani v průběhu jeho prorockého poslání se nezměnila. (Hrbek in Korán, 1991)

„Korán stanoví, že Bohu náleží nejkrásnější jména. S rozvojem islámu právě tato boží jména hrála stále významnější úlohu. Dnes je jich celkem devadesát devět a obvykle se odřikávají s použitím růžence. Mezi nejvýznamnější patří: Velký, Milosrdný, Vládce a Božstvo.“ (Langleyová in Allan a kol., 1994, s. 64)

Bůh, který je vším, východiskem, středem i smyslem islámu, má svou lidem absolutně nepoznatelnou Podstatu. Přívlastky a vlastnosti, které mu jsou přisuzovány, se nazývají *„Překrásná jména Boží“* a lidem je znám pouze jejich zlomek. (Ostřanský, 2009)

„Věří se, že Alláh posílal čas od času proroky, jako byli Abrahám, Mojžíš a Ježíš, aby ukázali lidem, jak mají žít, ale jejich poselství byla do značné míry ignorována. Nakonec poslal Alláh Muhameda, posledního a největšího v prorocké linii, a odhalil mu svou vůli v řadě zjevení, která byla bezchybně zaznamenána v Koránu. Muslimové chovají k Muhamedovi největší úctu, ale nebyl božský, a proto se nesmí uctívat. Uctívání náleží jedině Alláhovi, protože je stvořitelem a vládcem veškerenstva.“ (Keene, 2003, s. 120 – 121)

Bohu náleží veškerá dokonalost a absolutní dobro. Bůh je jedinečný a věčný, neplozil ani nebyl zplozen. Je milosrdný, slitovný, spravedlivý, nejvyšší vládce a stvořitel. Je počátkem i koncem, je vševídec, milující a ochraňující. Je promíjející i soudící a takového Boha muslimové uctívají. (Al-Sbenaty, 2001)

„Víra v Boha a v Jeho ohromnou moc může sama o sobě lidstvu poskytnout nejlepší možná vysvětlení mnoha záhad, které se v životě objevují. Je to nejbezpečnější cesta k pravému poznání a duchovnímu pochopení, pravá stezka k dobrému chování a zdravé morálce, nejjistější průvodce směrem ke štěstí a prosperitě.“ (‘Abd al-‘Atí, 2010, s. 18)

Boha je třeba vnímat prostřednictvím jeho vlastností bez toho, abychom jeho vnímání omezili na určitý obraz či podobu, ať už lidskou nebo jinou. (Al-Sbenaty, 2001)

Prorok Muhammad

Prorok je takový člověk, který byl osobně osloven Bohem. Tím byl ještě více utvrzen ve víře v existenci Boha. Islámská teologie definuje proroka jako svobodného dospělého muže z rodu Adamova, jemuž bylo sesláno Boží poselství, které může dále šířit, postačí však, když bude lidi vést k víře jen svým příkladným životem. (Pelikán, 1997)

Původ islámu souvisí s prorokem Muhammadem. Ten se narodil v arabské Mekce kolem roku 571 po Kristu. V této době byla Mekka střediskem bohatého karavanového obchodu mezi Středomořím a jižní Arábií. (Štampach, 2008)

V útlém věku se stal Muhammad sirotkem. Postupně byl vychováván několika příbuznými. Jedním z nich byl jeho bohatý strýček. Ten ho jednou poslal na sever za obchodem, kde se Muhammad údajně setkal s křesťany. V pětadvaceti letech nečekaně požádal o ruku starší čtyřicetiletou vdovu. Její jméno bylo Chadídža. Ta mu porodila tři dcery. Syna neměl žádného. V pozdějším věku začal projevovat mystické sklony. Pravidelně odcházel do hor za meditací. Když mu bylo čtyřicet let, měl při jedné meditaci zjevení, jež ho vyzývalo, aby odsoudil a vzdal se pohanství a polyteismu, který v té době v Mekce vládl, a začal hlásat existenci jediného Boha – Alláha. (Langleyová in Allan a kol., 1994)

„Zprvu byl prorok tímto prožitkem zcela přemožen. Podle tradice spěchal po Noci úradku domů a požádal Chadídžu, aby jej skryla pod pláštěm. Byl zcela zasažen zbožnou úctou a bázní, a také vyděšen.“ (Hitchcock, Esposito, 2009, s. 341)

Muhammad věděl, že musí obdržené poselství šířit dál. *„Ty rouchem přikrytý! Vstaň a varuj!“* (Korán, 1991, s. 108) Uposlechl výzvu, aby očistil svůj lid od pohanských způsobů a začal kázat o jediném Bohu, Stvořiteli a soudci lidstva. Bylo to přísné poselství, které žádalo lid, aby se zbavil pohanských bohů a sklonil se před majestátem a příkazy Jediného Boha. Správný vztah k Bohu byl vyjádřen již jménem nové víry – islám, což značí akt odevzdání se Bohu a je příbuzný slovům mír a smíření. Záleží pouze na oddanosti Bohu. (Hitchcock, Esposito, 2009)

„Však ti, kdož uvěřili, zbožné skutky konali a pokorní před Pánem svým byli, ti věru se stanou ráje obyvateli a budou v něm nesmrtelní.“ (Korán, 1991, s. 308)

„Nevěřící mezi lidem Knihy i modloslužebníky patří do ohně Pekel, a to na věky. Jsou nejhoršími bytostmi Stvoření. Ti, kdož uvěřili, jsou bytostmi nejlepšími, a odměnou Páně jim bude zahrada Ráje, kde budou pobývat. Boha potěšili a Bůh potěší je. To je osud bohabojných.“ (Hitchcock, Esposito, 2009, s. 341)

Jeho manželka se mu snažila všemožně pomáhat a dodávat mu síly. V prvních deseti letech se k němu připojilo pouze několik jeho následovníků. Patřili mezi ně i významní občané, kteří byli později známí jako Společníci. (Langleyová in Allan a kol., 1994)

Muhammad položil pevné základy ke světovému názoru, v němž nalézaly a nalézají uspokojení stovky milionů lidí. Přestože měl jen nepatrné vzdělání a jeho rozhled také nebyl příliš velký, projevoval neobyčejné intelektuální schopnosti a kvality, které mu umožnily překonat veškeré obtíže, s nimiž se setkal. Jeho bystrý intelekt a tvůrčí představivost přivedla k životu myšlenky a koncepce reagující na věčné otázky lidské existence a vztahů. Byl cílevědomým mužem s pevnou vůlí, soucitný, laskavý a do hloubky duše přesvědčený o svém poslání, avšak přísný a nesmiřitelný k tomu, co pokládal za nečestné a bezbožné. Byl schopen dát milionům lidí náboženství lepší, než měli dřív. Díky němu mohli prohlásit, že není jiného božstva kromě Alláha a Muhammad je posel boží. (Hrbek in Korán, 1991)

Na důkaz úcty a přijetí Božího zjevení je proroku Muhammadovi na existujících obrazech zakrývána tvář bílým plátnem a nová vyobrazení se již nevytváří. (Hitchcock, Esposito, 2009)

1.3 Korán

Korán je svaté písmo muslimů. Proroku Muhammadovi byl zjevován po dobu dvaceti dvou let. Jde o sbírku textů o Muhammadově prorocké činnosti a zjeveních, kterých se mu dostalo od Boha. Podle ortodoxního učení islámu je Korán nestvořené slovo Boží, neboť existuje již od věčnosti. (Hrbek in Korán, 1991)

Krátce po Muhammadově smrti byly z ústních a písemných zdrojů sebrány záznamy o zjeveních, kterých byl svědkem, tak byla vytvořena sbírka s názvem Korán.

„Muslimové zacházejí s Koránem s největší možnou úctou, protože věří, že je to skutečné slovo Boha, předané Muhamedovi podle originální kopie uchované v nebi. Tato božská inspirace a autorita se týká všech slov v arabském originálu.“ (Keene, 2003, s. 129)

Věří se, že Bůh několikrát promluvil k lidem. Naposledy to bylo prostřednictvím Muhammada, posledního z proroků, aby lidem sdělil, jak se mají chovat a jak mají žít. Toto zvěstování je nefalšovaně zachyceno v Koránu a již není potřeba žádných dalších proroků. (Lexikon náboženství, 1994)

Název Koránu se odvozuje od arabského slova *qaraʿa*, což v překladu znamená „číst“

či „přednášet“. Tento dvojí význam má svůj smysl. „*Muhamed obdržel a poté vyslovil výroky, které pramenily z božského zdroje, z věčné pravdy, která již byla předem dána v dokonalé podobě. Arabové se tak připojili k židům a křesťanům jako lid, jenž obdržel Boží zjevení. Korán je od těch dob čten, studován, předčítán a recitován nahlas, Naučit se Korán zpaměti patří k významným počinům, jimiž muslim dokládá svou individuální zbožnost.*“ (Hitchcock, Esposito, 2009, s. 340)

Autorem Koránu je jednoznačně Bůh sám. Dokladem toho, by měla být bezvadná arabština, ve které je prezentován. Je to důkaz, že člověk nemohl být autorem tohoto textu. Autorská verze sepsaná právě v nádherné klasické arabštině byla dokončena roku 650 a to za vlády chalífa ʿUthmana. Korán je neomylné slovo Boží a je ničím nezměnitelné. Muslimové pokládají nejenom obsah, ale také styl a jazyk, ve kterém je Korán sepsán za něco jedinečného a nenapodobitelného. Samotná jeho recitace v originální arabské verzi zajišťuje věřícím milost, ať už dotyčný textu rozumí, nebo ne. (Langleyová in Allan a kol., 1994)

Forma

Korán tvoří 114 kapitol v arabštině zvaných *súry*, v překladu „řády“. Súry jsou dále sestaveny z veršů, tedy „symbolů“ či „zázraků“. První súry se předávaly ústně, později pomáhali Prorokovi v jejich zapisování písaři. O pořadí kapitol panuje přesvědčení, že jsou seřazeny tak, jak to přikázal anděl Gabriel, prostřednictvím něhož Muhammad dostával zjevení od Boha. Učenci spojují mnohé súry s událostmi v Prorokově životě. Stanovit přesnou strukturu celé sbírky je však velmi obtížné. Súry mají čísla a názvy, což pomáhá při orientaci v knize i při samotném přednesu. (Hitchcock, Esposito, 2009)

Slovo *súra* ovšem není arabského původu. Je velmi pravděpodobné, že toto slovo bylo převzato z jiného cizího jazyka a to ze syrštiny, kde slovo *súrtá* je běžně používáno ve smyslu „psaní, text Písma nebo Písmo svaté“. (Hrbek in Korán, 1991)

Označení *súra* se vyskytuje již v samotném Koránu a to ve smyslu, který má dnes, tedy jako označení pro kapitolu.

„*Přineste súru podobnou této a zavolejte si na pomoc, koho můžete, kromě Boha, jste-li pravdomluvní!*“ (Korán, 1991, s. 377)

Súry jsou seskupeny dle mekského a medinského období Prorokova života. V některých se o Bohu hovoří ve třetí osobě, jinde je použita první osoba jednotného či množného čísla. Nejedná se pouze o poetický záměr, ale především je to z významotvorných důvodů. (Hitchcock, Esposito, 2009)

Začátek každé súry je uveden modlitbou.

„Ve jménu Boha milosrdného, slitovného.“ (Korán, 1991, s. 107)

Každá súra je jinak dlouhá, obsahuje různý počet menších celků. Od velmi krátkých, které mají pouhé tři verše, což je například súra 108 s názvem Hojnost, až po nejdelší kapitoly – súra 2 Kráva – které mají až 286 veršů. Počet veršů však neukazuje skutečnou délku jednotlivých súr. Starší súry mají velmi krátké verše a u pozdějších není výjimkou, že jeden verš má až patnáct řádků arabského textu. Údaje o celkovém počtu veršů, které jsou obsaženy v Koránu, se mění. Odhaduje se, že by jich mělo být něco přes 6 200. Dále obsahuje 77 934 slov a 323 621 písmen. Jednotlivé verše jsou od sebe odděleny obrázkem malého kvítku. Rozdíly v počtech veršů u různých muslimských učenců jsou způsobeny rozdílným přístupem k textu a rozdílným dělením na jednotlivé verše. (Hrbek i Korán, 1991)

Styl Koránu není jednotný, liší se podle doby, kdy vznikaly jednotlivé části nebo súry. Zatímco některé starší části jsou vzrušené nebo klidně vznešené, mají pozdější súry spíše prozaický charakter a postrádají básnického vzletu. Nelze zapomínat, že Korán je dílem spíše rétorickým než básnickým a že jeho větší část tvoří texty vyprávěcí nebo nařízení a příkazy. Muhamed nechtěl působit jako básník, jeho prorocké poslání z něho činilo kazatele a vychovatele a tomuto cíli odpovídala také stylistická forma Koránu. (Hrbek in Korán, 1991, s. 55) To je důvod proč se v celém textu tak často opakují stejné fráze a obraty, někde se opakují dokonce i celé pasáže textu. Chvillemi to může působit až únavně a jednotvárně.

„Ovšem každý kazatel, reformátor a vychovatel je nucen se opakovat víceméně stejnými výrazy a slovy, aby zdůraznil a potvrdil své nové učení a jeho hlavní články. Stereotypní opakování bylo vytýkáno koránskému stylu již dávno některými arabskými estetiky.“ (Hrbek in Korán, s. 55-56)

Typickým rysem pro koránský styl je použití rýmované prózy. Je obtížné zařadit styl Koránu do některé běžné kategorie, protože podobně jako knihy Starého zákona i Korán tvoří kategorii sám o sobě, něco na rozhraní rétoriky, poezie, prózy a kazatelského umění. (Hrbek in Korán, 1991)

„Rané rukopisy Koránu, jako například 1400 stránek čítající pergamenový rukopis uložený v al- Husajnově mešitě v Káhiře (měří na tloušťku skoro 40 cm), jsou často mistrovskými díly islámského umění, díky elegantním formám arabského písma a dovedně zdobeným margináliím.“ (Hitchcock, Esposito, 2009, s. 340)

Obsah

Pravý muslim věří ve všechna Písma a zjevení od Stvořitele. Věří, že byla světlem a vedením, které poslové obdrželi, aby svým lidem ukázali pravou cestu. (‘Abd al-‘Ātí, 2010)

„Božské zvěstování obsahuje tvrzení, že existuje jen jediný bůh, Stvořitel a Pán světa, který bude na konci času soudit lidi, jedni získají přístup do ráje, ostatní budou sraženi do pekla.“ (Lexikon náboženství, 1994, s. 204)

Korán učí všechny muslimy, jak prožít život v naprosté podřízenosti jedinému Bohu. Radí jim, jak by se měli připravovat na den posledního soudu, kdy každý stane před Alláhem a bude se zodpovídat ze svých skutků na zemi. Alláh pak rozhodne o jejich věčném údělu – nebi nebo peklu. Aby mohl věřící žít život tak, jak ukládá Bůh, dostává nejrůznější rady o celé škále záležitostí. (Keene, 2003)

„Korán obsahuje také pravidla pro život muslimského společenství. Týkající se především náboženských a společenských činností a jevů jako je modlitba, poskytování milodarů, půsty, poutě, sňatek, rozvod a cizoložství, dědictví, jídlo a pití, lichvářství a otroctví.“ (Langleyová in Allan a kol., 1994, s. 63)

Ústředním motivem celého Koránu je učení o Bohu. Stejně jako Bible, tak i Korán pouze předkládá existenci Boha a nepře se o ni.

„Bůh je jediný a jedinečný, nemá žádného společníka a není nikoho, kdo by s ním snesl porovnání. Je dobrý a všemocný, jak je možno pozorovat na přírodních jevech, jež jsou znamením boží moci a štědrosti. Jakkoli je v Koránu boží zákon stavěn nade vše, je zde ukládána odpovědnost i člověku.“ (Langleyová in Allan a kol., 1994, s. 64)

Kromě Boha má muslim věřit v existenci andělů, nebeských bytostí, které jsou tvořené ze světla. Mají křídla, ale jsou bezpohlavní. Všichni oslavují Boha a někteří z nich mají zvláštní poslání. Ten, kdo přináší boží příkazy je Gabriel (*Džibríl*). Prostřednictvím něho se dostala zjevení k Muhammadovi. Michael (*Míšíl*), dohlíží nad celým světem. Azráíl je andělem smrti. Až nastane poslední soud, Isráfíl zaduje na svou troubu, aby ohlásil konec. Satan (*Šajtán*), stejně jako v křesťanství, je padlým andělem, který se svým chováním a jednáním vzepřel Bohu. (Müller, 1997)

Korán jednoznačně potvrzuje existenci andělů, božích poslů. Také přiznává existenci dalším duchovním bytostem, které nazývá džinové.

„Bylo mi vnuknuto, že skupina džinů naslouchala a řekla: „Naslouchali jsme Koránu

podivuhodnému, k přímé cestě vedoucímu, takže jsme v něj uvěřili a již nikoho nebudeme přidružovat k Pánu svému.“ (Korán, 1991, s. 225)

Džinové byli stvořeni z ohně, nikoliv z hlíny jako člověk. Jejich úkolem je sloužit Bohu a uctívat ho. Neposlušným džinům, kteří odmítají následovat Pána, se říká démoni a nejvyšší z nich je satan. Ten má od Boha dovoleno svádět lidi k hříchu. (Langleyová in Allan a kol., 1994)

Pro muslimy je závazná i víra v poslední soud, který je dopodrobna popsán v súře 28 s názvem Příběh.

„A zahyne všechno kromě tváře Jeho – a Jemu nálež rozhodnutí a k Němu budete navraceni.“ (Korán, 1991, s. 350)

„V ten strašlivý den předstoupí stvořené bytosti nahé před Boha, plné úzkosti a strachu. Každá z těch bytostí ponese v ruce svou účetní knihu skutků, které budou váženy.“ (Müller, 1997, s. 24)

Každý, kdo byl příkladný muslim, dodržoval zásady a byl podřízen pouze pravému a jedinému Bohu, ten se nemusí strachovat, neboť ten se dostane do ráje.

Kromě andělů určil Bůh za své posily také proroky. Korán ctí patriarchy a proroky judaismu a křesťanství – Abraháma, Izáka, Jáкова, Mojžíše, Davida, Šalamouna, Ježíše – a hodně si váží jeho matky Marie. V Koránu jsou také uvedeny odkazy na knihy Abrahámovy, Davidovy a Ježíšovy. Tyto knihy však byly dlouho před zjevením Koránu zkráceny, upraveny nebo jinak zkresleny, další byly zapomenuty, opomíjeny nebo skryty. Proto je Korán jedinou autentickou a úplnou knihou seslanou od Boha. (ʿAbd al-ʿĀtí, 2010)

Jelikož je ke Koránu chována vysoká úcta, věřící se učí jeho pasáže zpaměti a používají je při modlitbách. Při pátečních modlitbách jsou používány pasáže z Koránu jako podklad kázání a obsahují často politické i duchovní poselství. V posvátném měsíci *ramadánu* si pak muslimští muži vyhradí čas na přečtení celé knihy. (Keene, 2003)

„Korán byl přeložen do velkého množství jazyků, dokonce již ve středověku do latiny, a v 19. a 20. století pak do řady jazyků moderních.“ (Hitchcock, Esposito, 2009, s. 340)

Nesmíme zapomínat na to, že Korán má na každého úplně jiný účinek. U Arabů a muslimů vyvolává nadšení a vzrušení, evropští čtenáři k němu přistupují spíše s jakýmsi odstupem, jelikož je jim cizí ona „magie“ koránských slov a veršů, která tak silně působí v muslimském prostředí. (Hrbek in Korán, 1991)

1.4 Pilíře víry

„Přednášejte tedy z Koránu to, co je pro vás snadné, modlitbu dodržujte, almužnu dávejte a Bohu dobrou půjčku poskytněte!“ (Korán, 1991, s. 138)

Pilíře víry nebo také pět sloupů islámu jsou základní principy, na nichž je vybudováno všechno ostatní. Dle tradice je Muhammad vypočítal muži, který se vyptával na povinnosti, které musí muslim dodržovat. (Keene, 2003)

Duchovní a společenský život muslima se opírá o pět pilířů islámu, kterými jsou:

- a) *šaháda* – vyznání víry
- b) *salát* – modlitba,
- c) *saum* – půst v měsíci ramadánu,
- d) *zakát* – almužna, známá také jako náboženská daň
- e) *hadždž* – pout' do Mekky. (Štampach, 2008)

Šaháda

Šaháda, tedy vyznání víry, je nejdůležitějším pilířem islámu a je závazná pro všechny muslimy. Jedinečnost Boha se odráží v každé osobnosti. Všechny stvořil Bůh, jsme si před ním rovni a neexistují rozdíly mezi lidmi různých ras, mezi bohatými a chudými, mocnými a bezmocnými, mezi muži a ženami. Nikdo nemá na nic výlučné právo, všechno patří Bohu, neboť on je tvůrcem všeho. (Sardar, 2004)

„Prohlášení ‚Není boha kromě Alláha‘ se nazývá tawhíd. Tawhíd představuje islámský pohled na život, vesmír a vůbec všechno: je to světový názor muslimů.“ (Sardar, 2004, s. 51)

Víra v jediného Boha a jeho proroka Muhammada je zakotvena v Koránu.

Salát

Povinná modlitba. Ta se koná v arabštině a to předepsaným způsobem pětkrát denně – za úsvitu, v poledne, odpoledne uprostřed mezi polednem a západem slunce, při západu slunce a v noci po vyhasnutí posledních červánků. (Štampach, 2008)

„Modlitba v islámu je vlastně souborem vnitřních a vnějších skutků a zahrnuje očistu těla, záměr odříkávat modlitbu, prosbu o milost a odpuštění, odříkání příslušných formulí, odříkání veršů Koránu a příslušné pohyby těla.“ (Sardar, 2004, s. 53)

Může se konat společně v mešitě nebo ji provádí každý samostatně. V pátek je společná

modlitba doplněna o kázání a čtení z Koránu. Kromě této předepsané modlitby se může každý muslim modlit ještě navíc podle jeho osobního přání či jiných zvyklostí, a to i volným improvizovaným způsobem, třeba i ve svém jazyce. (Štampach, 2008)

„Modlitba je tak zásadně důležitá, že každý, kdo se záměrně vyhýbá modlitbám, vylučuje sebe sama z muslimské komunity. Modlitba posiluje víru a pomáhá věřícímu nalézt opravdový vnitřní mír.“ (Keene, 2003, s. 134)

Saum

Kromě dalších omezujících pravidel, která platí trvale, je zde ještě pravidelně se opakující půst.

„Půst v lunárním měsíci ramadánu je pozoruhodným duchovním cvičením a návodem k posílení sebejistoty a sebeovládání. V tělesném významu zahrnuje půst zdržení se jídla, pití, kouření a sexu, v duchovním významu zahrnuje i zdržení se špatných myšlenek, činů a výroků.“ (Sardar, 2004, s. 53)

Saum (Sawm) neboli půst se odehrává v posvátném měsíci ramadánu. Od východu do západu slunce je zakázáno cokoli jíst a pít. Je to doba pokání a rozjímání. (Štampach, 2008)

Zakát

„Jednou z nectností člověka je lakomství. Islám má záporný postoj k lakomým lidem, propaguje ušlechtilé vlastnosti člověka, mezi nimi i štedrost, které se dosahuje rovněž zakátem.“ (Bahbouh, a kol., 2008, s. 21)

Almužna (*az-zakát*) je jedna z pěti hlavních povinností muslima. Někdy se jí také říká „povinná almužna“ nebo „náboženská daň“. Je to příspěvek na náboženské a charitativní účely. Ze zakátu je financována sociální péče potřebným. (Štampach, 2008)

„Neměl by být zaměňován za dobročinnost, k níž člověka vede šlechtnost. Zakát je daň a společenská povinnost. Vše, co člověk vlastní patří Bohu, a proto chudým patří díl majetku a příjmu zámožných a mají právo vyžadovat jej. Zakát je předepisován jako každoročně odváděná částka vypočítaná z příjmů a úspor poplatníka.“ (Sardar, 2004, s. 54)

Muslim ji platí jen tehdy, pokud jeho majetek dosahuje určité výše. Jestliže nepřekračuje stanovené minimum je od této povinnosti oproštěn. Dále se odvádí jedna desetina nebo dvacetina (dle aktuálních podmínek) z plodin, a jedna čtyřicetina ze zvířat. Korán pak přesně stanovuje, kdo má na almužnu nárok. V první řadě to jsou chudí a nuzní. Dále pak výběrčí

povinné almužny; ti, jejichž srdce mají být získána; otroci, kteří se chtějí vykoupit; ti, kdo se zadlužili nějakým bohulibým činem; pocestní, kteří by bez její pomoci nemohli dosáhnout cíle své cesty. Část povinné almužny se vynakládá na válku s nevěřícími a část na veřejné služby a instituce. Získané prostředky z povinné almužny mají být rozděleny v kraji, kde byly vybrány a mají být použity jen za určitých podmínek. Mají pomoci očistit duše od následků lakoty a chamtivosti; očistit majetek a uchránit ho od zkázy; podpořit životy chudých a nuzných; upevnit a šířit lásku mezi lidmi; potírat a zmenšovat zločinnost, protože ta pramení zejména z nemajetnosti a chudoby. (Bahbouh, a kol., 2008)

Hadždž

„Pout' do Mekky neboli hadždž je jednou z velkých každoročních náboženských událostí světa. Každý zdravý muslim je povinen vykonat tuto pout' alespoň jednou za život.“ (Keene, 2003, s. 137)

Do svatého města Mekky má putovat každý, kdo je finančně a zdravotně schopen. Putuje se každý rok a to v určenou dobu, kdy se Mekce konají obřady, včetně obětování beránka. (Štampach, 2008)

Hadždž vyžaduje od poutníka, aby přerušil veškeré své světské činnosti a celou svou bytostí se oddal Bohu. Je to projev islámu v praxi. Zde se ukazuje muslimská jednota a rovnoprávnost. Hadždž doslova značí „úsilí“. Každý rok se do Mekky sjede více jak dva miliony věřících muslimů z celého světa. (Sardar, 2004)

Věřící se shromažďují kolem Ka'by, což je budova na nádvoří Velké mešity, která byla vystavěna již v předmuslimských časech. V ní je zabudován černý kámen, který spadl z nebe, pravděpodobně jde o meteorit. Muhammad toto místo prohlásil za svaté a zasvětil ho jedinému Bohu – Alláhovi. (Štampach, 2008)

Pout' začíná tím, že si každý věřící oblékne dva nesešité kusy látky (*ihrám*). Věřící se musí vzdát veškeré touhy a plně se odevzdat Bohu. Muslimské právo ukládá, že cestující ženy by neměly vykonávat pout' bez mužského doprovodu. Pout' provází neustálé modlitby, odříkávání posvátných textů, vnitřní rozjímání a pohyb. Všichni poutníci se hromadně přesouvají z Mekky do údolí Mina, poté na pahorek Arafát k mešitě Mudzalífa, kde se společně modlí a kde muslimové prožívají vrcholné okamžiky svého života. Poté se navracejí zpět do údolí. (Sardar, 2004)

Každý poutník po návratu domů obdrží čestný titul hadždž, kterým se může prezentovat, což se pojí s náležitou společenskou prestiží. (Ostřanský, 2009)

1.5 Sunnité a ší'ité

Existují dvě formy islámu. Muslimští věřící se dělí do dvou skupin. Devět desetin muslimského společenství tvoří sunnité a zbylá jedna desetina jsou ší'ité. Každý z těchto směrů je dále ještě rozdělen do menších dílčích celků. (Štampach, 2008)

Po Muhammadově náhlé smrti v roce 632 se nově vzniklé náboženství potýkalo s problémem, kdo vlastně zaujme Prorokovo místo a povede muslimskou společnost.

„K definitivní roztržce mezi většinovými sunnity a ší'ity došlo již roku 661. Příčinou byl spor o nástupnictví Mohameda v čele ummy, společenství muslimů. Ší'a, „strana“ Mohamedova zetě Alího, v tomto sporu podlehla a vytvořila vlastní společnost s vlastním vedením imámů.“ (Vojtíšek, 2004, s. 303)

Islámská tradice naznačuje, že sám Muhammad chtěl, aby na jeho místo nastoupil bratranec a zeť Ší'at Alí. Jelikož byl Alí po Prorokově smrti plně zaměstnán přípravami na jeho pohřeb, nemohl se tak dostatečně věnovat vedení muslimského společenství. Z tohoto důvodu si někteří muslimové zvolili za nového vůdce Abú Bakra. Ten byl znám jako *chalífa*, tedy nástupce. Ten se brzy stal politickým vůdcem a obráncem víry. Po něm následovali další tři Prorokovi blízcí spolupracovníci. Ty, sunnitští muslimové označují za čtyři chalífy „jdoucí správnou cestou“. (Keene, 2003)

„Chalífa, představený obce věřících zvané umma, zpočátku volený, se záhy stává významným vládcem. Prosazují se dynastické tendence a spory, kdo je pravým Chalífou. Ší'ité jsou přesvědčeni, že to mají být potomci čtvrtého chalífy, Alího, Muhammadova bratrance, který spravoval obec v letech 656-661, kdežto sunnité teoreticky zastávali princip volby, prakticky se však přiklonili k dynastiím Umajjovců, Abbásovců a dalších podle politického vývoje až do konce této instituce roku 1924.“ (Štampach, 2008, s. 125)

Ší'itský islám je oficiálním náboženstvím Íránu. Další muslimské komunity tuto formu islámu vyznávají především v Iráku, Indii a Pákistánu. Ší'ité jsou věrnými následovníky Ší'at Alího, Muhammadova bratrance, který se nakonec stal čtvrtým chalífou. Věří, že Prorokův odkaz mohou střežit pouze příslušníci jeho vlastní rodiny, kterou Alláh pověřil, aby neomylně vedla muslimskou společnost. Tito duchovní vůdci jsou známí jako *imámové*. Byli považováni za dokonalé a neomylné, proto odmítají duchovní nároky prvních tří chalífů. Oproti ší'itům, mají sunnitští muslimové v islámském společenství velkou početní převahu. Sunnitské muslimské obce jsou v Indonésii, zemi s největším počtem muslimů, v Africe, Asii i na Předním východě. Jejich název pochází ze slova *Sunna*. To v překladu znamená „cesta“.

Sunna byla prvním autoritativním komentářem svaté knihy Koránu, o níž se sunnitští muslimové opírají. Sunnité si zakládají na tradicích a zavrhuje názory a zvyky různých menšinových skupin. (Keene, 2003)

I když se na první pohled může zdát, že tyto zásadní rozpory islámské náboženství oslabí, není tomu tak. I přes rozdělení muslimské obce na dva od sebe se lišící směry islám se stal převažujícím náboženstvím v Arábii, na Blízkém východě. Vstoupil do Afriky, kde převládl na značné části jejího území severně od rovníku a kde je doposud misijně velmi úspěšný. Postupně se také dostává do Evropy a Ameriky, kde se stává po křesťanství druhým nejsilnějším náboženstvím. (Štampach, 2008)

1.6 Sufismus

O islámu se v dnešní době velmi často diskutuje a přemýšlí. Je jasné, že islám není jednotný útvar, ale že má vícero podob. Vedle tradičního muslimského náboženství, se objevuje, pro některé vlídnější a tolerantnější odnož islámu, islámská mystika. (Kropáček, 2008)

Islámská mystická tradice, nazývaná podle jejích mystiků (*súfí*) sufismus, je často převažujícím náboženským směrem v oblastech, kde islámská společnost není příliš ukotvena v tradicích a v Koránu. Často bývá spojována s lidovým a místním náboženstvím. (Vojtíšek, 2004)

Podle tradice spadají počátky sufismu, tedy mystické dimenze islámu, do časů proroka Muhammada. Zde se již objevuje řada jeho stoupenců, kteří se vyznačovali přílišnou náboženskou horlivostí, asketickým životem a snahou o překonání hranic toho, co islám od věřících vyžaduje a co je považováno za závazné. (Ostranský, 2009)

„Snaha o hlubší zbožnost, než kolik stanoví formální příkazy šarí'y, provázela islám od počátku. Vyvěrala z potřeb srdce, rozníceného silnou vírou, a nalézala živnou půdu v Koránu i osobních příkladech.“ (Kropáček, 1998, s. 155)

Je mnoho názorů na to, jak sufismus vlastně vznikl. Mnozí muslimští myslitelé se domnívají, že se vyvinul právě z počáteční fáze askeze a přísného dodržování náboženských příkazů. Jiní odborníci, především pak orientalisté a religionisté za západu zdůrazňují vlivy dalších vnějších faktorů, jako je střetávání se s jinými náboženskými směry, počínaje křesťanstvím a buddhismem. (Ostranský, 2009)

„Zatímco západní orientalisté vynakládali úsilí k vymezení pojmu súfismu, jeho vlastní představitelé se většinou shodují v obecném pojetí, že jde o cestu. K jejímu pochopení nestačí pouhý výklad, neboť učení lze poznat jen zevnitř, na cestě samé. Nemá smysl mluvit o jabloni, jestliže neochutnáme její jablka.“ (Kropáček, 2008, s. 36)

Súfismus vnesl do islámu prvek osobního přístupu věřícího k samotnému Bohu. Jde o cit věřícího – lásku, která dokáže překonat jinak nepřekročitelnou hranici mezi Stvořitelem a jeho Stvořeními. Pochopení súfismu je podmínkou pro porozumění muslimské lidové zbožnosti. (Ostřanský, 2009)

„Přestože vztahy mezi súfiji a ortodoxními teology byly v minulosti často napjaté a mnoho súfijů skončilo na popravišti, od časů vystoupení imáma Abú Hámida Muhammada al-Ghazzálího (zemřel roku 1111), vrcholného představitele islámské teologie, který dokázal smířit ‚umírněný súfismus‘ s ‚ortodoxní Sunnou‘, se islámská mystika většinově (byť jen s jistými výhradami) považuje za nedílnou součást islámu.“ (Ostřanský, 2009, s. 184)

Súfismus nezanikl, i když mu takovýto konec předpovídali někteří významní muslimští odborníci i myslitelé ze západu. Jen díky němu se mohlo islámské náboženství rozšířit do světa. Súfijské misie šířily islám i poté, co byly ukončeny vojenské expanze. Nikoliv silou, ale pozvolným a tichým působením súfijských misí byly pro islám získány dnes nejlidnatější muslimské země Indonésie, Bangladéš nebo Pákistán. Misijní činnost je živá a funkční dodnes a má nejrůznější podoby. Od působení potulných kazatelů v Africe až po propracované internetové prezentace mnoha řádů či duchovních společenství na internetu a sociálních sítích. (Ostřanský, 2009)

Modernizace a globalizace zasáhly nejen tradiční islám, ale i jeho mystickou sféru a nadále ji přetváření. Súfismus se tak mění nejen v jeho organizačních formách, ale i v duchovním obsahu. Jsou zde vidět zřetelné vlivy západních společností a jejich myšlenkových proudů, náboženských tradic. Přes všechna tato působení si súfismus dokáže uchovat veškeré důležité prvky vlastní identity. Dokáže je nově interpretovat a nabízet i mimo své prostředí. Súfismus zasahuje více či méně do všech sfér zbožnosti. Zahrnuje i vzory chování, etiku, estetiku a v některých formách řádových společenství zasahuje aktivně i do hospodářského, politického a někdy i vojenského úsilí, tedy za hranice běžného chápání mystiky. Dnes se v některých směrech inspirovat i moderními filozofiemi a napomáhá při hledání smyslu, pravdy a správné cesty. Súfismus patří k islámu a jeho budoucnost je stále otevřená. (Kropáček, 2008)

2 Islám a společnost

„Struktura společenského života v islámu je velmi vznešená, zdravá a zahrnuje vše. Mezi podstatné prvky této struktury patří upřímná láska k ostatním lidským bytostem, milosrdenství k mladým, úcta ke starým, útěcha a klid pro trpící, návštěvy u nemocných, úleva zarmouceným, city opravdového bratrství a společenské solidarity, úcta k právu jiných lidí na život, majetek a čest, vzájemná zodpovědnost mezi jednotlivcem a společností.“ (ʿAbd al-ʿĀtí, 2010, s. 131)

Korán připomíná člověku smysl jeho života na zemi. To, jaké má povinnosti a závazky nejen vůči Bohu, společnosti a jeho bližním, ale i vůči sobě samému. Člověku je dán základní návod, jak má smysluplně žít. (Co jest islám?, 2009)

„Společenský život pravého muslima je založen na nejvyšších zásadách a má za cíl zajistit štěstí a prosperitu jednotlivce a také společnosti.“ (ʿAbd al-ʿĀtí, 2010, s. 130)

Společnost v islámu se řídí několika principy. Nejdůležitější je islámské právo šaríʿa, což doslova znamená „cesta, kterou je třeba se ubírat“. Předepisuje věřícím, co a jak mají děla, jak se mají chovat, čeho by se měli vyvarovat a co nesmí dělat. Dodržováním těchto striktních pravidel se stanou dobrými muslimy. (Müller, 1997)

Kromě základních pilířů islámu se každý muslim musí řídit dalšími závaznými pravidly, která jsou daná zákonem a pravidly zvykovými. Dodržování těchto pravidel je vyžadováno muslimskou společností a jejich porušení se trestá sankcemi. Náboženská obec není oddělena od světské společnosti. Obě tyto sféry se prolínají. (Štampach, 2008)

„Muslimové správně tvrdí, že islám není jen abstraktním ideálem pro uctívání jména nebo strnulým idolem, k němuž se čas od času uchylují jeho obdivovatelé. Islám je způsobem života, životní silou zřetelnou v každé oblasti lidského života. Muslimové také tvrdí, že právě jednatel je oním těžištěm a startovacím mechanismem, který může uvést islám nebo jakýkoli jiný systém do plné činnosti. Právě proto islám vždy vychází od jednotlivce a vždy dává přednost kvalitě před kvantitou.“ (ʿAbd al-ʿĀtí, 2010, s. 116)

Zásady islámu se uplatňují ve všech společenských sférách, v politice, organizaci společnosti, soudnictví a trestání. Řídí osobní i veřejný život. Najít soulad mezi tím, co je dobré pro společnost i pro lid, je velmi obtížné. K lepšímu pochopení všech zásad a pravidel, která společnost řídí, ve značné míře napomáhají zkušenosti a moudří učenci spolu s teologií. Ti se snaží najít takový výklad požadavků, aby co nejvíce vyhovoval jak celé společnosti, tak jednotlivým lidem. (Bahbouh, a kol., 2008, s. 117)

2.1 Islámské právo

Islámské právo se utvářelo přibližně od 8. století. Prosazovalo se přísné dodržování tradic s odvoláním na výroky samotného Proroka. Časem se utvořili *klasické právní školy*. Ty existují dodnes a napomohly v utváření základního náboženského práva, kterým je šarí'a. (Küng, 2006)

Islámské právo a zákon vychází ze třech zdrojů: na Koránu, na *Sunně* – souboru tradic a *hadíthu*, což jsou krátká vyprávění o výroci, radách, jednáních proroka Muhammada v nejrůznějších situacích. Uplatňování těchto principů vyžaduje určitou znalost a zručnost v islámském právu. Tuto znalost zaručuje právní věda, která je nazývána *fikh*. Na její tvorbě se podílejí teologové-právníci (*fukahá*, jednoho čísla *fakíh*). Ti převádějí zastaralou literu zákona do moderní podoby použitelné pro praktický život. Fikh, jež uplatňuje zákon, má v islámu své místo. (Müller, 1997)

„*Je-li smyslem islámu vnést do lidského světa boží zákon, je právní věda důležitější než teologické spory anebo mystické zaujetí jedinců.*“ (Müller, 1997, s. 25)

Islám sbližuje právo a morálku. Právo se nezabývá jen tím, co je zákonné a co nezákonné. Dohlíží také na vymezení lidských skutků vzhledem k jejich možnému dopadu na společenskou morálku.

„*Lidské konání se pak hodnotí podle pěti kategorií: přípustné, doporučené, závazné, odpudivé, zakázané. Zároveň se rozlišuje mezi kultovními povinnostmi (ibádát), kterých je pět a nazývají se rovněž ‚pilíře‘ (arkán), a povinnostmi, jejichž plnění a dodržování je nezbytné pro uchování společenského života na žádoucí a bohubí úrovni (muámalát).*“ (Müller, 1997, s. 25 – 26)

Společenské a mezilidské vztahy, tedy *muámalát*, jsou upravovány pomocí nařízení, týkajících se trestního a občanského práva a stravovacích zákazů. Některé sankce za jejich porušení mají základ přímo v Koránu. (Müller, 1997)

„*Cizoložníci a cizoložníka zbičujte, každého z nich sto ranami!... Ty, kdo vrhají podezření na počestné ženy a pak nepřivedou čtyři svědky, zbičujte osmdesáti ranami...*“ (Korán, 1991, s. 554)

Některé tresty, které jsou v Koránu uvedeny, se kvůli jejich krutosti v muslimských zemích neprovozují téměř vůbec nebo jen v omezené míře.

„Zloději a zlodějce utněte ruce jejich v odplatu za to, co provedli, a jako varovný příklad od boha!“ (Korán, 1991, s. 603)

Velmi kontroverzním a diskutovaným tématem, které vyvolává nemalé vášně, je kamenování cizoložných žen, které je doposud praktikované například v Saudské Arábii. I když toto trestání nemá reálný podklad v Koránu, jedná se zde o zvykové právo konkrétní společnosti. (Müller, 1997)

Předpisy občanského práva se týkají celé škály všedních mezilidských vztahů. V první řadě je to manželství, které je chápáno jako společenská povinnost, nikoli svátost jako u křesťanů. Dále upravuje podmínky majetkové, dědictví, a případný rozvod.

Další společenskou oblastí je stravování. To má blíže k židovské tradici. Kromě každoročního půstu v posvátném měsíci ramadánu, i zde jsou další povinnosti a nařízení, které musí muslimové dodržovat. Islám zakazuje konzumovat vepřové maso a zvířata, která nebyla předtím zbavena krve, zdechliny a zvířata zardoušená, což velmi připomíná židovskou tradici.

„A jsou vám zakázány zdechliny, krev, vepřové maso s to, co bylo zasvěceno jinému než Bohu, dále zvířata zardoušená či zabitá úderem, pádem či bodnutím rohu nebo zakousnutá divokou zvěří ... „ (Korán, 1991, s. 598)

Dále zakazuje konzumaci alkoholických nápojů. Přestože vína a jiné kvašené nápoje nedoporučuje a odmítá, není stanoven postih, za nedodržení tohoto pravidla. Někteří nekompromisní znalci práva předepisovali osmdesát ran bičem, pro všechny, kteří pijí alkohol. Tento přísný trest se ovšem uplatňuje jen velmi zřídka a je to záležitost místních tradic. (Müller, 1997)

Islámské právo je svým obsahem a nařízeními jedno z nejobsáhlejších vůbec. Důvodem je, že zasahuje do mnoha oblastí lidského života. Žádné jiné právo nemá tak rozpracovaný obsah, jako to islámské. Zachází do nejmenších detailů. Díky tomu se stává terčem častých kritik, které mu vytýkají jeho zastaralost a nemodernost. Pro muslimy je ovšem posvátné, neboť pochází od Boha.

2.1.1 Hadíth a Sunna

Druhým nejvýznamnějším spisem hned za Koránem je *hadíth* neboli tradice. Jedná se o záznam života a skutků proroka Muhammada a rané muslimské společnosti. Tento soubor obsahuje *Sunnu* – příklad, vzor, který by měli následovat všichni muslimové. Spojením Koránu a *Sunny* vzniká *šarí'a*, tedy muslimský zákon, jež je velmi podrobný průvodce životem a chováním. (Langleyová in Allan a kol., 1994)

Hadíth

Hadíth je jedním z hlavních zdrojů muslimského práva. Jsou to tradice a popisy skutků a výroků proroka Muhammada. První hadíthy byly tradovány pouze ústně. Teprve až v 8. století se začali zapisovat. Bylo jich velké množství, ale jak se později ukázalo, některé z nich byly podvrhy. Proto se, pro nutnost odlišit nepravé zprávy od těch autentických, zrodila nauka o hadíthech a stala se jedním ze stěžejních oborů náboženských věd v islámu. (Bahbouh, a kol., 2008)

Hadíthy se skládají ze dvou částí. První část tvoří *isnád*, což doslovně znamená „podepření“ nebo také *silsila* – řetěz obsahující výčet jmen tradentů, tedy těch, jenž byli odpovědní za šíření dané zprávy. Byli uváděni v pořadí od Prorokova současníka až k „sběrateli“ příslušného hadíthu. Druhá část je *matn*, tedy vlastní text sdělení. (Ostřanský, 2009)

„Vyprávěl, že slyšel B, který tradoval od C, že D slyšel, že E prohlásil, že mu F sdělil, že G slyšel od posla Božího, že ten řekl...“ (Ostřanský, 2009, s. 68)

Hadíthy nejsou rozsáhlé texty. Obvykle jsou velmi stručné a vydají jen na pár řádek. Můžeme zde ovšem najít i takové, které svým rozsahem zabírají několik stránek textu. Jejich nevelký rozsah a útržkovitost způsobují, že jsou jen obtížně zařaditelné do konkrétní historické situace a tím poskytují možnost pro jejich nejrozumnější interpretace (Pelikán, 1997)

Sunna

K dalším zásadním pramenům muslimského práva patří Sunna. Korán a Sunna jsou považovány za teoretickou a praktickou stránku islámu. Výraz Sunna značí metodu, příklad nebo cestu. Je považována za ideální vzor chování, neboť odráží příkladný život a skutky Muhammada. Jsou v ní zaneseny zprávy o rituálech a duchovních stránkách víry. To, jak by se měl každý muslim chovat, jak by se měl modlit, postit, vykonat pouť do Mekky. Sunna je návodem pro dobrý morální a společenský život. Muslim, který touží po morálním a zbožném životě jednoduše dodržuje stanovené normy a předpisy. (Sardar, 2004)

Každý, kdo chce pochopit islámskou tradici a kultury, by měl znát Sunnu. Pro muslima je neměnná a věčná. Pro nemuslimy je často velmi obtížné tyto zásady pochopit. Pokud se tedy nechtějí dopustit, třeba i nevědomě, nesmazatelné urážky, měli by si nejprve seznámit se Sunnou, aby pochopili alespoň základní pravidla chování, které se v islámu dodržují. (Pelikán, 1997)

Sunna má pomíjivé a absolutní části. Pomíjivé části nejsou striktně vyžadovány. To, že Muhammad nosil turban a jezdil na velbloudovi, nemusí znamenat, že tohle musí dělat každý muslim. Jsou zde ovšem taková nařízení, která se dodržovat musí – nošení čistého oblečení, starost o zvířata a samozřejmě mnoho jiných. V tomto ohledu zde vniká spor. Některé tradičněji orientované muslimské skupiny trvají na tom, aby se všechna hlediska uvedená v Sunně dodržovala do nejmenších detailů. (Sardar, 2004)

Studiem Sunny a jejích příběhů můžeme nejen poznávat základy tradičního islámu, ale můžeme se i seznámit s historickými okolnostmi a soudobou společností, ve které tento ideově-náboženský směr vznikl. Důležité je zdůraznit, že skrze ni můžeme nahlédnout a lépe pochopit miliony současných muslimů ne celém světě. (Pelikán, 1997)

2.1.2 Šarí'a

Šarí'a se běžně překládá jako „islámské právo“. Není to ovšem zákon v pravém slova smyslu. Jedná se o soubor zásad, hodnot a nařízení, z nichž vychází legislativa i zákony. Je to pevný kodex chování, který je závazný pro všechny muslimy.

„Během prvního a druhého století existence islámu vypracovali jeho teologové a právníci zákon nazývaný Šarí'a, který spočíval na čtyřech základech Koránu, Sunně prorokově, Analogii (kijás) – vyvozující nový zákon z předcházejících dvou, a konečně na shodě názorů (idžma), dosažené výkladem (idžitihád) odborníků (ulama) reprezentujících celé muslimské společenství.“ (Langleyová in Allan a kol., 1994, s. 62)

Šarí'a je věčná a neměnná, zatímco islámské právo, stejně jako každé jiné, se rozvíjí a mění podle toho, jak se mění muslimské společenství. Mimo hlavních základů šarí'y vytvořili muslimští učenci ještě řadu podpůrných a doplňkových zdrojů. Mezi nejdůležitější patří veřejný zájem (*istisláh*) a zvykové právo (*urf*), které se mění s ohledem na konkrétní společnost. (Sardar, 2004)

„Islámský právní systém – šarí‘a – je po staletí rozpracován největšími islámskými učenými tak, aby odpovídal na výzvy času i prostředí, v němž se islám nachází. V průběhu dějin vykryštovaly čtyři hlavní právní školy, z nichž se českých zemí nejvíce dotkla hanafijská škola, která sloužila jako právní systém osmanské říši, a tedy i nám nejbližším balkánským muslimům. Různé právní výklady ovlivněné často také místními činí z islámu pestrou tkaninu tradic a směrů.“ (Vojtíšek, 2004, s. 303)

Hlavním cílem šarí‘y je zavést ve společnosti spravedlnost sociální, ekonomickou i politickou. Zdůrazňuje práva a povinnosti jednotlivce i celé společnosti, na jejichž podkladě se má docílit morálně odpovědné a spravedlivé lidské společnosti. Podmínkou je absolutní lidská svoboda, která jim umožňuje jednat, ale i nejednat podle šarí‘y. Ten, kdo se rozhodne podřídit šarí‘e, jedná pouze ze své vlastní vůle a ochoty. Obdobné je to i se svobodou celého společenství, které má právo na sebeurčení a které je odpovědné za vlastní zdroje. Pokud nemůže společnost ovládat své vlastní zdroje, nemůže s nimi i spravedlivě a dobře zacházet. Tím nemůže zaručit sociální ani ekonomickou spravedlnost. Společnost, která pracuje na základě šarí‘y, musí rozvíjet svou soběstačnost a sebeúctu jak po stránce skupinové, tak i z pohledu jednotlivce. (Sardar, 2004)

„Šarí‘a zachycuje každý detail lidského života, od zapovězení zločinu až po používání párátko a od správy státu až po nejintimnější záležitosti – včetně neslušných úchylek – v oblasti rodinného života s takovou podrobností, jako žádný jiný systém na světě. Je to „věda o všech věcech, lidských i božských“ a rozděluje veškeré konání na to, co je povinné nebo nařízené, co je chvályhodné, či doporučené, co je dovolené či k zákazům a příkazům neutrální, co je odporné či nehodné a co je zakázané. Pro muslima není rozdíl mezi osobním a obecným, náboženským a světským, posvátným a rouhavým, duchovním a materiálním. Právě proto je pro obyvatele Západu ta těžké pochopit islámský a arabský svět a vážít si ho, ale stejně tak pro Araby není snadné pochopit Západ. Muslimové věří především ve Stvořitele, jehož vůle je všeobjímající. Člověk se jeho tvořivé činnosti účastní tím, že ho zastupuje na zemi.“ (Langleyová in Allan a kol., 1994, s. 62)

Šarí‘a tvoří pevný a trvalý základ islámu. Její etické principy jsou stálé a neměnné. Všechno ostatní se mění. Stejně tak se mění i společnost. Islám věří na dynamickou, kvetoucí a pokrokovou společnost, která se zakládá na tradičních hodnotách, ale zároveň dokáže držet krok s moderní dobou. (Sardar, 2004)

2.2 Muslimové v Evropě

Historie střetů Evropy a muslimského světa je velmi bohatá. V dnešní době témata týkající se islámu vzbuzují, nejen v evropském prostředí, zvýšený zájem. Islám se stále více rozšiřuje. Jeho vyznavačů přibývá a bezprostřední kontakt s nimi vyvolává stále více otázek, které se dostávají do roviny celosvětového významu. (Kropáček, 2008)

„V prvních desetiletích své existence náboženství islámu expandovalo z Arabského poloostrova do severní Afriky a roku 711 zasáhlo Evropu. Na Pyrenejském poloostrově pak v následujících téměř osmi staletích (do roku 1492) muslimové vytvářeli vyspělou kulturní společnost. Od dobovačného nástupu osmanských Turků ve 14. století až dosud jsou muslimové přítomni na jihovýchodě Evropy a malé muslimské enklávy z dob vpádu Mongolů (13. st.) nalezeny v Rusku, na Ukrajině, v Bělorusku, ve Finsku a v Polsku.“ (Vojtíšek, 2004, s. 303)

V celé Evropě vyznává islám asi třicet tři milionů lidí. Vzhledem k počtu obyvatel je nejrozšířenějším náboženstvím v Albánii, dále pak druhé nejrozšířenější v Bosně a Hercegovině, Francii, Belgii a Bulharsku. Na území Itálie, Španělska, Německa a Velké Británie se nacházejí významné muslimské menšiny. Původní muslimské obyvatelstvo žije mimo výše zmíněných také v Bělorusku, Černé hoře, na Kypru, v Litvě, Polsku, Rumunsku, Rusku, Řecku, Srbsku a na Ukrajině. Ve Francii se počet muslimských obyvatel odhaduje asi na čtyři miliony, z toho je asi milion Alžíránů, půl milionu Maročanů, 400 000 Libanonců a asi 300 000 Tunisánů. V Albánii, kde je islám nejrozšířenější se odhaduje počet věřících muslimů na téměř tři miliony. Ve Španělsku pak žije okolo milionu muslimů, zejména Egyptané, Maročané, Syřané či Palestinci. Podle odhadů je každý sedmnáctý obyvatel Londýna muslim. V Německu žije velká turecká menšina, která tvoří asi dvě procenta obyvatel, z toho je čtvrt milionu muslimů z bývalé Jugoslávie a jsou to převážně Maročané, Íránci a Tunisané. Ti se soustřeďují převážně ve velkých městech, jako je Hamburk. Tyto údaje jsou pouze přibližné, přesné údaje zatím nejsou k dispozici. Další početné muslimské komunity se nacházejí ve Švýcarsku. Jejich počet se odhaduje na 150 000 a jejich náboženským a kulturním centrem je Velká mešita nacházející se v Ženevě. Tyto údaje jsou pouze přibližné. Přesné informace o počtu muslimů v jednotlivých zemích stále nejsou k dispozici. Další muslimové jsou rozprostřeni po celé Evropě a mají v jejích státech větší či menší procentuální zastoupení. (Bahbouh, a kol., 2008) (viz Příloha č. 1)

„Přítomnost muslimů v politických dějinách Evropy na území od Španělska až po Ural tvoří jen jednu (byť zásadní) část složitějšího procesu – mnohotvárného civilizačního prolínání.“ (Mendel a kol., 2007, s. 71)

Historie vztahů mezi Evropou a islámským světem by se dala shrnout do tří výrazů: neporozumění, předsudky, falešné představy. Příliš často byly tyto dva bloky chápány jako od sebe oddělené celky, které spolu navzájem soupeří a nemají spolu téměř nic společného. (Cardini, 2004)

„Různorodost evropských názorů na islám vždy spojoval jeden společný jmenovatel: větší či menší míra předpojatosti, podezřívavosti, až nenávisti vůči Orientu a tyto postoje nebo pocity se prohlubovaly v závislosti na rostoucí míře islámské prosperity ve středověku, nebezpečí v době největší slávy Osmanské říše nebo houževnatého odporu muslimů proti evropskému kolonialismu.“ (Mendel a kol., 2007, s. 75)

Vzájemné vztahy mezi Evropou a islámským světem se neodehrávají pouze na bitevním poli, ve větší míře spolu tyto „dva světy“ soupeří v oblasti politické, hospodářské a kulturní. Islám bývá často vnímán jako Evropě cosi cizího, přestože se podílel na utváření její identity. (Cardini, 2004)

„Když mluvíme o budoucnosti Evropy, mluvíme o kontinentu uprostřed velkého hledání, hledání své duše a hledání svého místa ve světě. Mluvíme také o podobném hledání, které se odehrává v evropských muslimských komunitách, které však nehledají svou duši, kterou je islám, ale hledají své místo.“ (Hellyer, 2009)

Jisté je, že díky globalizaci a modernizaci světa se Evropa s islámem budou střetávat čím dál častěji a stále ve větší míře. Je dobré se podívat do minulosti, vztáhnout ji na současnost, abychom získali představu, co nás čeká v budoucnosti. Jestli to bude islamizovaná Evropa nebo poevropštěný islám. S jistotou ovšem nic říct nemůžeme. (Lewis, 2007)

Téměř každá evropská země teoreticky podporuje svobodu vyznání, reálná praxe ale bývá mnohdy jiná. Evropa i celý Západ jsou stále ovlivňovány nejružnějšími stereotypy a předsudky vůči islámské společnosti. Ty ještě zesílily po teroristických útocích 11. září 2001, v roce 2004 v Madridu nebo v roce 2005 v Londýně. Muslimské menšiny nejen v Evropě, ale i po celém světě jsou chápány jako hrozba a společnost se k nim staví s odstupem a obezřetností. (Kepel, 2004)

2.3 Muslimové v ČR

Nejen Evropa, ale i české země byly v minulosti ve vojenské i obchodním styku s muslimským světem. Z počátku byl tento vztah pouze okrajový. Do většího kontaktu se dostaly až na začátku 20. století, kdy Rakousko-Uhersko ke svému území připojilo i muslimskou Bosnu a Hercegovinu. V dalším období se počty muslimů na území dnešní České republiky zvyšovaly. V současnosti tvoří muslimskou komunitu v ČR převážně obchodníci, studenti a Češi, kteří přestoupili na islámskou víru. (Vojtíšek, 2004)

„V ČR existuje několik islámských náboženských organizací a několik mešit.

První muslimskou obec v ČSR založil hádždží M. A. Brikcius roku 1934, v roce 1945 však zanikla. Opakované pokusy o registraci v letech 1968 – 1989 nebyly úspěšné, existoval jen přípravný výbor, který mohl vyvíjet pouze velmi omezenou činnost. Dne 18. 5. 1991 se konala ustavující schůze Ústředí muslimských náboženských obcí v ČSFR. Na této schůzi byly přijaty stanovy a provedeny volby do osmičlenného výboru. V čele stál Mohamed Ali Šilhavý, bývalý středoškolský profesor z Třebíče. V roce 2000 se předsedou stal Vladimír Sánka. V září 2004 bylo oznámeno, že Ústředí muslimských obcí je registrováno jako právnická osoba působící na území České republiky, avšak její práva jsou omezena, proto vznikly a stále vznikají různé další islámské náboženské organizace; jsou mezi nimi ovšem i takové, jejichž vztah k islámu je proklamován pouze v jejich názvu, fakticky však neexistuje.“ (Bahbouh, a kol., 2008, s. 121)

V České republice zatím nejsou oficiální statistiky o počtu muslimu. V této souvislosti se uvádějí dva odhady. Jeden hovoří o počtu 10 000 muslimů a druhý udává počet 20 000. Pravděpodobnější je první odhad, tedy 10 000 osob. K tomuto číslu se přiklání i místopředseda Ústředí muslimských obcí (UMO). Doposud však nejsou možnosti, jak tento údaj ověřit a dospět tak k reálnému číslu. (Mendel a kol., 2007)

„Ještě nikdy v minulosti se v českém prostředí nevěnovalo islámu tolik pozornosti, jako je tomu v posledních letech. Konkrétní a nebývale četné projevy tohoto zájmu nalezneme na knihkupeckých pultech, ve sdělovacích prostředcích, na internetu, ale rovněž v rozličných debatách a polemikách, ať již mají podobu diskusních intelektuálních fór, seminářů nebo konferencí, či – často v mnohem zemitější podobě – v příspěvcích v rámci různých internetových projektů.“ (Mendel a kol., 2007, s. 407)

Islám se v poslední době stal velmi rozšířeným tématem. Můžeme se s ním setkat v tisku, rozhlase, televizi, na internetu. Velmi často se dostává i do běžného hovoru. Zájem o islám

v České republice roste. I když je potřeba zmínit, že hlavním důvodem je spojování islámu s teroristickými činy a negativní prezentací, kterou nám česká média předkládají.

2.4 Islamofobie

Pojem *Islamophobia* se v anglicky mluvících zemích objevil koncem osmdesátých let. Používání tohoto termínu bylo vysledováno až do dvacátých let 20. století. Tehdy se ale tento pojem zatím neprosadil. Teprve až od roku 1998 je běžně využíván, ale zároveň velmi sporný. (Kropáček, 2006)

„Termín islamofobie se začal běžně používat po roce 1998, kdy s tímto slovem v titulu vyšla zpráva Nadace Runnymede, což je britská organizace zaměřující se na boj s rasovou diskriminací a za udržování blízkých vztahů mezi etnickými menšinami. Pracovní skupinu, jež se zabývala strachem z islámu a muslimů a nenávisti k nim, řídil profesor Gordon Conway, biolog, vicekancléř univerzity v Sussexu a pozdější hlava Rockefellerovy nadace.“ (Laqueur, 2006, s. 66)

Islamofobie vznikla jako důsledek negativní propagandy, která se snaž zkreslit pravdu o islámu a tím ho označit za škodlivý jev. Prezентuje islám jako vojenský blok, který je agresivní a nepřátelský. Přestože muslimové berou objektivní kritiku ze strany Západu velmi vážně a diskutují o ní, Západ si kritiku ze strany muslimů nepřipouští a odmítá ji. (Bahbouh, a kol., 2008)

„Jestliže tedy v Evropě v posledních letech roste nepřátelství k muslimům, nemusí to souviset s jejich náboženskou vírou, ale hlavně se skutečností, že většinu teroristických útoků uskutečnili muslimové; přesnějším pojmem by tedy byla „terorofobie“ – kdyby se na teroru podíleli Eskymáci, byly by obavy a strach zaměřeny proti nim, i kdyby se drtivá většina Eskymáků těch ohavností nedopouštěla. Přenášet na celou komunitu odsudek hrstky jejích členů je samozřejmě nečestné a nespravedlivé, ale je to nejspíš nevyhnutelné, zvláště když se významná část komunity od těchto „aktivistů“ jasně nedistancuje, jen zřídka proti nim vystoupí, a naopak ještě teroristům vyjadřují podporu nebo přinejmenším pochopení. Nenávistná protizápadní rétorika, ani nadšení pro džihád věci určitě nepomohly.“ (Laqueur, 2006, s. 66 – 67)

Fred Halliday, irský spisovatel a odborník v oblasti mezinárodních vztahů, pokládá termín islamofobie za nevhodný a doporučuje používat jiný výraz *anti-muslimism*. Odůvodňuje to tím, že jde spíše o negativní postoj k muslimům a celkově k lidem z arabského světa jako

takovým, než k jejich náboženství. Muslimům se vytýká mnoho věcí od zavedené polygamie, přes fatalismus až k přísnému dodržování morálních pravidel a aktivismu, vykládanému jako příprava k teroru. (Kropáček, 2002)

Islamofobie rozděluje lidi na dvě skupiny. Jedni jsou jejími zastánci a tvrdí, že islám je nenáviděn a že by se vůči němu mělo zasáhnout. Kritici tohoto pojmu, především ve Francii a Velké Británii se shodují, že se jedná pouze o jakýsi pseudoproblém. Lidé vůči islámu jakožto náboženství žádnou nenávist necítí. Ve skutečnosti jim je celkem lhostejné. (Laqueur, 2006)

Je vnímána jako „nepěkné označení nepěkného společenského jevu“. Zahrnuje v sobě velmi širokou škálu projevů, která vyjadřuje jednoznačný odpor vůči muslimům, především pak Arabům. Projevy islamofobie jsou v různých zemích odlišné a mají nejrozumnější podoby. Některé jsou skryté a jiné naopak velmi výrazné vedoucí až k diskriminačním praktikám a nenávistné kriminalitě. Objevují se v politice stejně jako v akademických kruzích, tam jsou zatím nejméně patrné. (Kropáček, 2002)

„Ke slovním či fyzickým útokům proti muslimským přistěhovalcům docházelo v Evropě podle informací EU téměř vždy po velkých teroristických incidentech, jako byl útok 11. září 2001, výbuchy v Madridu anebo útoky v Londýně v červenci 2005. Takové útoky měly různé podoby – byly počmárány mešity nebo islámské instituce, ženy v hidžábu byly vystaveny urážkám, muslimským dětem se nadávalo „Usáma“. V médiích se objevovaly „jedovaté útoky na žadatele o azyl“ a byli ponižováni muslimští muži i ženy. „Jedovaté útoky“ obvykle znamenaly, že se o části, často značné, přistěhovalců zapletených do kriminality, obchodu s drogami atd., psalo a mluvilo v médiích s důrazem na totožnost pachatelů.“ (Laqueur, 2006, s. 68)

Islamofobie a její výklad je velmi diskriminující, nevědecký a jednostranný. Nemůžeme si myslet, že celá miliarda muslimů jsou teroristé a že se snaží jen škodit. Jak ukazuje historie, tak muslimové nejsou jediní, kteří jsou spojováni s agresí a terorismem. Různé formy teroru se v minulosti objevovaly všude na světě. (Bahbouh, a kol., 2008)

Islamofobie v Česku

Výraz islamofobie se v českých zemích chápe jako sociálně patologický jev. Pro ten je typická zkreslená a neopodstatněná diskuze o některých sociálních a kulturních jevech muslimského světa, které nejsou v souladu s místními tradičními zvyklostmi, případně legislativou. Jsou tedy považovány za zastaralé a nepřijatelné. (Mendel a kol., 2007)

„Těch, kteří se snaží proti islámu v České republice skutečně bojovat, je spíše menšina, ale jsou stále hlasitější a jejich názory a výzvy často překračují mnohé slušné meze, a toto téma by se tedy nemělo brát zcela na lehkou váhu. Mezi těmito aktivisty se vyskytují i někteří vzdělaní jedinci nebo bývalí muslimové, povětšinou se však bohužel jedná o lidi, kteří čerpají informace výhradně z médií a téměř nekriticky přijímají jakékoliv články či příspěvky očeňující islám a jeho věřící.“ (Popová, 2015)

„Je příznačné a zároveň komické, že v roce 2006 jsme zaznamenali mimořádný nárůst antiislamistických postojů českých novinářů, intelektuálů, a dokonce politiků. Právě naši „tvůrci veřejného mínění“ mají v zemi, kde působí zcela zanedbatelná komunita praktikujících muslimů, vážné obavy o osud Evropy a varují takové země, jako je Francie nebo Německo před jejich islamizací. Česká islamofobie je natolik silná, že byla opakovaně znemožněna výstavba mešity na některých místech republiky...“ (Mendel a kol., 2007, s. 135)

V České republice se islamofobní tendence projevují především prezentací lží a polopravd. To, jakým způsobem jsou podávána fakta o tomto tématu, značí, že ti, jenž šíří kusé a většinou nepravdivé informace nemají příliš velké povědomí o této problematice. To vnáší neklid a negativní emoce do celé společnosti. Přebírají pouze informace zprostředkované médii nebo jinak prezentované ideologicky vyhraněnými skupinami. Strach z islámu v České republice nepramení z osobních zkušeností s muslimskými obyvateli a jejich odlišnou kulturou, ale je založen na sledování povrchních zpráv v některých sdělovacích prostředcích o nejružnějších teroristických činech spáchaných muslimy. Velké vášnivé diskuze také vyvolává nošení „muslimského šátku“. Neustále se poukazuje na problémy spojené s muslimy, jejich netolerancí k jiným náboženstvím, vyšší kriminalitu u muslimských přistěhovalců a převážně jejich odlišné společenské a právní předpisy. Dokonce se konají i semináře a besedy, na kterých je vyzíváno k tomu, aby česká vláda u nás nepřipustila šíření islámu. (Mendel a kol., 2007)

Tento neopodstatněný strach z přílivu terorismu do naší země, brání v úspěšné integraci muslimské menšiny do naší společnosti a vnáší do ní neklid.

2.5 Islámský fundamentalismus a islamismus

Islám je víra a jednání v rámci muslimského náboženství. Islamismus, podle západního přístupu také označovaný jako islámský fundamentalismus, je ideologickou představou o budoucnosti islámu a touhou po politické změně stávajícího a do značné míry nevyhovujícího stavu muslimské společnosti. Radikální výklad islámu a fanatismus vytváří bezpečnostní hrozbu globálního terorismu. (Makariusová, 2013)

Islámský fundamentalismus zastává v dnešním pojetí globálního pojetí významnou roli. Nemůžeme ovšem říci, fundamentalismus jako takový je jen o terorismu. Přiblížení se moderní společnosti a vytvoření nových podmínek pro muslimskou společnost se nemusí dít jen prostřednictvím teroru.

Slovo fundamentalismus má původ ve Spojených státech amerických. Pochází od křesťanských protestantů. Definuje náboženský a ideologický fanatismus náboženských skupin, které byly ve své víře až příliš důsledné. (Mendel, 2008)

„Islámští fundamentalisté naopak termín „fundamentalismu“ chápou jako projev západního intelektuálního imperialismu a sebe nazývají islamisté neboli islamayun, což je termín v kontrastu s termínem muslim, který znamená ti, jejichž náboženstvím je islám, ale jejich vlastní životní styl je světský a neduchovní.“ (Makariusová, 2013, s. 55)

Fundamentalismus je komplexní společenský a politicko-ideologický jev. Je to nejrychleji se rozvíjející projev islámské reformy. Můžeme ho také chápat jako určitou snahu o kulturní a politické začlenění a zrovnoprávnění islámské společnosti. Nejedná se ovšem o řízený proces spíše o spontánní trend. Termín fundamentalismus používají převážně evropští výzkumníci, i když ne všichni, a hlavně publicisté. Je to velmi sporný termín a vyvolává celou řadu reakcí, které jsou spojené s obdobnými pojmy a jevy vyskytujícími se v křesťanství. (Mendel in Pavlincová, 1994)

Pro všechna islámská fundamentalistická hnutí je společné, že vnímají islám jako kulturu, která by bez dostatečné snahy mohla vymizet. To ve velké míře motivuje islamistická hnutí, aby za každou cenu svou kulturu udržely a podpořily za použití všech možných dostupných prostředků. (Makariusová, 2013)

„Někdy se o islámských fundamentalistech mluví jako o islamistech. Je to kvůli tomu, že ačkoliv se dnes o fundamentalismu hodně hovoří právě v souvislosti s islámem, původ slova je v křesťanském prostředí. Někteří autoři také soudí, že pojem fundamentalismus sebou

vleče negativní konotace¹ a pomíjí také rozhořčení, které je založeno nejen na náboženství, ale také na nacionalismu a sociálních faktorech.“ (Jandourek, 2010, s. 89)

Vedle tradičního a moderního islámu se ještě objevuje radikální islamismus. V souvislosti s ním se pak hovoří o „náboženské válce“ a také terorismus, který slouží jako zbraň revolučním fundamentalistům. V něm se odráží krvežíznivost, obhajoba násilí a zločinů, víra ve vítězství násilí a šíření hrůzy pomocí mučedníků. (Müller, 2010)

„Ani mezi „náboženským fundamentalismem“ a terorismem neexistuje jednoduché a krátké spojení. Ne každý fundamentalismus se proměňuje ve fanatismus, a ne každý fanatismus v terorismus“ (Halík, 2006, s. 269)

„Muslimové sami upozorňují na to, že ne všichni muslimové jsou teroristy. Jejich odpůrci namítají, že o to nejde. Každý ví, že všichni muslimové nejsou teroristy. Problém je v tom, že skoro všichni teroristé jsou muslimové. A že když ze sto tisíc muslimů bude mít jen jedno procento sklony k fundamentalistickému násilí, je to pořád ještě tisíc lidí, což stačí k tomu, aby vznikly značné problémy.“ (Jandourek, 2010, s. 89 – 90)

Fundamentalismus je určitá obranná reakce na jevy spojené s moderním a postmoderním světem. Tradiční pojetí islámu se dostává do obranné pozice a na jeho místo nastupuje moderna. Zde se fundamentalismus snaží o zachování tradičních hodnot a zachování původní islámské společnosti. (Halík, 2006)

„Víra v islám jako celkový způsob života podnítila přání po existenci více islámsky orientované společnosti a státu. Proto se islám objevil v politice a společenském aktivismu, a to nenápadným i naopak velmi nápadným způsobem. Tento jev, často označovaný za islamismus, politický islám, či dokonce islámský fundamentalismus, má mnoho tváří.“ (Hitchcock, Esposito, 2009, s. 386)

Islamismus je ideologií, která se snaží obnovit slávu tradičního islámu. Prosazuje návrat ke kořenům a původním tradičním hodnotám. Prosazuje likvidaci nepřítele islámu. Velkým nebezpečím je, že vytváří politickou iluzi s katastrofálními důsledky jak pro svět, tak i pro samotný islám. (Müller, 2010)

Islámští aktivisté se snaží o to, aby se všichni, kteří se narodili jako muslimové, řídili jen náboženskými předpisy a aby se snažili o to, aby se společnost, v níž žijí, změnila. Mezi aktivisty můžeme najít jak právníky, lékaře, učitele, tak i obchodníky, dělníky a techniky. Vliv

¹ Negativní konotace – termíny vyvolávající nesprávný výklad, záporné pocity a negativní chování (Petráčková, Kraus a kol., 1998)

aktivistických hnutí je rozsáhlý. Zasahují do nejrozličnějších společenských aktivit. Vytvářejí se nové školy, banky, studentské organizace, nejrozličnější organizace, ať už to jsou sociální nebo pečovatelské. Velký nárůst zaznamenala i média a různá nakladatelství, která aktivisty podporují. (Hitchcock, Esposito, 2009)

„Náboženská válka se nevyhrává. Nejde v ní o území a politickou moc. Jde v ní o kontrolu nad hlavami a srdci lidí. Náboženská válka se dá jenom vést. Nekonečně dlouho. Až do vlastního sebezničení. Někteří muslimové si stále myslí, že jejich náboženství může být náboženstvím vítězů. Přesvědčuje je o tom historická paměť, kterou si utvářejí a pěstují. ... Islamismus začal muslimy přesvědčovat, že islám se, z náboženství poraženého kolonialismem Západu, může znovu stát náboženstvím vítězů.“ (Müller, 2010, s. 9)

Jedním z rozdílů mezi tradičně založenými fundamentalisty a pokrokovějšími islamisty, je postoj k ženám. Islamisté jsou otevřenější k tomu, aby se ženy podílely na společenském, kulturním i politickém životě. Ženy se mohou aktivně zapojovat do nejrozličnějších hnutí, mohou se svobodně vzdělávat, řídit auto. Íránská ústava jim zaručuje i volební právo. (Barša, 2001)

„Pro současný Západ znamená islám a islamistické hnutí jeden z největších problémů, protože v islámských zemích nejenže leží životně důležité strategické zásoby ropy, ale i proto, že mnozí muslimové přicházejí žít do západních zemí a problémy s jejich integrací stále narůstají. Zatímco evropské kostely jsou v mnoha zemích poloprázdné, muslimové chtějí stavět nové mešity a do občanského života Západu vstupují jejich vlastní zvyky a interní náboženské zákonodárství. Křesťanství vzdor nepříznivým proroctvím stále žije, islám však prožívá expanzi.“ (Jandourek, 2010, s. 94)

Islamismus je jedna velká temná idea, která probouzí vášně jak ze strany muslimů, tak i ze strany celé společnosti. Musíme brát na vědomí, že islám a islamismus nejsou jedno a totéž. Jsou to dva naprosto rozdílné světy, i když do značné míry propojené.

3 Islám, rodina a ženy

„Lidé, bojte se Pána svého, jenž stvořil vás z bytosti jediné a stvořil z ní i manželku její a rozmnožil je oba v množství velké mužů i žen. ... a dbejte na pravidla o pokrevních svazcích, ...“ (Korán, 1991, s. 519)

Uzavření manželství a rodinný život se řídí převážně předpisy islámského práva šarí'a. Spolu s islámským právem se v některých oblastech uplatňovalo i místní zvykové právo. Šarí'a ovšem jednoznačně převládá. Přestože moderní doba přinesla některé částečné změny v rodinném právu, uzavírání manželství a u způsobů případného rozvodu. Zásadní reformy nepřipadají v úvahu. Důvodem je jasně dané ustanovení v Koránu, o které se rodinné právo a společenské zásady opírají. Jelikož je Korán považován za slovo Boží, nemělo by se nic měnit. (Kropáček in Knotková, 2008)

Systém života v islámu vychází z Koránu a výroků proroka Muhammada. Tradice a povinnosti z nich vycházející pomáhají organizovat společenský život, mezilidské vztahy i osobní hodnoty. (Bahbouch, a kol., 2008)

3.1 Islám a ženy

Postavení žen v islámu, jejich práva a povinnosti, to je jedno z nejvíce diskutovaných témat. Již v minulosti vyvolávalo řadu rozdílných reakcí a jinak tomu není ani v současném světě.

„V dnešní době vystupňovaného napětí mezi západním (proamerickým) a islámským světem patří kritika genderových vztahů nepochybně k nejfrekventovanějším tématům vzájemných výtek a polemik.“ (Kropáček in Knotková, 2008, s. 110)

„Postavení ženy v islámu je zcela jedinečné, zcela novátorské, nepodobá se postavení ženy v žádném jiném systému.“ (ʿAbd al-ʿĀtí, 2010, s. 183)

Ženy v islámu, stejně jako muži, se řídí Koránem. Ten jim zaručuje určitá práva a ukládá jim i závazky, které by měly plnit. Každá země k právům a svobodám žen přistupuje odlišně. V některých zemích mají ženy možnost dokonce vstoupit do politiky. Jinde naopak ani nesmějí řídit auto. Mnoho muslimů však dnes v otevřených diskuzích přiznává, že ne vždy byla všechna práva, která ji Korán přiznává dodržována. (Self, 2009)

„Málokteré téma svádí badatele, kteří se zabývají muslimskou společností tak neodbytně, jako postavení žen. A stejně málo témat vyvolává tak silné vášně mezi muslimy samými.“

Stanoviska jsou pevně dána. Když se začne hovořit nahlas, jsou pak to postoje obohacující konzervativce, reformisty, stanoviska mužských šovinistů nebo plamenných feministek, názory ulamá (islámští učenci), pro které se postavení žen stalo pravým zkušebním kamenem jejich schopnosti bránit islám, nebo světských vůdců, pro něž postavení žen symbolizuje ostudnou zaostalost jejich názorů tváří v tvář Západu. Každý z nich má svůj názor a nestrannost je vzácná.“ (Robinson, 1996, s. 221)

Žena má v islámu stejné náboženské povinnosti jako muž, i když s mírnými rozdíly. Musí především dodržovat pět základních pilířů víry – vyznání víry, modlitba, náboženská daň, půst v posvátném měsíci ramadánu a pouť do Mekky, kterou by žena měla absolvovat pouze v doprovodu muže. Rozdílné je i postavení žen při modlitbě. Ženy stojí stranou nebo v řadách za muži, aby pohled na ně muže nerozptyloval a nerušil. Odlišnosti v některých aspektech jsou dány už samotnou biologickou jinakostí mezi mužem a ženou, nejenom jejich vzájemným postavením. (Kropáček in Knotková, 2008)

Ženy a Korán

Obrazy žen, jejich popis i úvahy o nich jsou v Koránu a Prorokově tradici zastoupeny v poměrně hojném počtu.

„Ženy prorokovy! Nebud'te jako lecjaká jiná žena! Zdržujte se důstojně ve svých domech a nestavte na obdiv ozdoby svoje podle způsobu dřívější doby nevědomosti...“ (Korán, 1991, s. 548)

„V důsledku toho se harém, závoj a z nich vycházející podřízenost staly poznávacím znamením muslimských žen u většiny muslimských národů a etnik.“ (Robinson, 1996, s. 221)

Přestože se s úvahami o ženách setkáváme v Koránu a Sunně poměrně často, jednoznačně převažuje mužský prvek. Můžeme zde najít i „dokonalé ženy“, o kterých se Korán zmiňuje. Jako první je uváděna Marie, matka Ježíše. Ta se u muslimů těší velké úctě, jelikož vedla příkladný a vzorný život. Další jsou Prorokovy manželky a dcery, kterým také náleží místo v Koránu. Vyzdvihovány jsou manželky, první Chadídža a dále pak Áiša a z dcer je privilegována Fátima. (Kropáček in Knotková, 2008)

„Žena v koránském pojetí má právo hádat se dokonce i se samotným Prorokem islámu. Nikdo nemá právo jí nařizovat, aby mlčela. Není povinna považovat svého manžela za jeden jediný zdroj informací v otázkách práva a náboženství.“ (‘Abd al-‘Ázím, 2010, s. 23)

Vzdělané muslimské ženy, jež znají Korán, souhlasí s tvrzením, že Korán poskytuje ženám lepší podmínky než později vzniklé muslimské právo šarí'a. Situace žen, ve srovnání

s předmuslimskou Arábií, se v mnoha ohledech díky Koránu skutečně zlepšila. Korán hlásá rovnost muže a ženy před Bohem, porozumění a lásku, právo ženy na majetek a jiné. Nesmí se však zapomínat, že Korán vyžaduje podřízenost ženy před mužem. Zároveň však stanovuje podmínky, jak se muž má k ženám chovat. (Küng, 2006)

Nadřazenost muže

„Muži zaujímají místo nad ženami proto, že Bůh dal přednost jednomu z vás před druhými, a proto že muži dávají z majetku svých (ženám). A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a stráží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil strážit. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte a vykažte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže vás však jsou poslušny, nevyhledávejte proti nim důvody! A Bůh věru je vznešený, veliký.“ (Korán, 1991, s. 524)

„Postavení ženy stanoví Korán o stupeň níž než mužovo, současně však nařizuje, že s nimi má být nakládáno laskavě a spravedlivě. ... Na druhé straně je ženám doporučována skromnost a cudnost ve vystupování.“ (Hrbek in Korán, s. 103)

Islám říká, že je postavení muže a ženy stejně důležité, i když rozdílné. Oba mají svá práva a oba mají své povinnosti. Ty jim mimo jiné předkládá Korán. Muži pracují mimo domov. Ženy také mohou pracovat, ale pouze po dohodě s mužem. Zastávají obdobná povolání jako ženy jinde ve světě. Většinou jsou učitelky nebo zdravotní sestry. Ženy se zase starají o domácnost a výchovu dětí. V různých zemích se jejich postavení trochu odlišuje. Žena má právo na vzdělání stejně jako muž. Má právo vlastnit majetek. (Self, 2009)

„Je zřejmé, že podle Koránu se pohled na ženy neliší od pohledu na muže. Oba jsou Boží stvoření, jejichž vznešeným cílem na Zemi je uctívat svého Pána, konat zbožné skutky, vyhýbat se špatnostem a oběma se dostane odměny, která jim přísluší.“ (‘Abd al-‘Ázím, 2010, s. 18)

Zákon islámu jasně stanovuje vedoucí úlohu a nadřazenost muže. Muž se smí oženit až se čtyřmi ženami. Žena, která by si vzala více jak jednoho manžela, se dle zákona, dopouští cizoložství a čeká jí za to ten nejpřísnější trest. Muž se smí oženit s nemuslimskou. Ta se přitom nemusí obrátit na islámskou víru. Ženy si smí vzít pouze muslima. Muž, pokud se chce rozvést, nepotřebuje k tomu žádné velké důvody. Žena se smí rozvést jen z přesně stanovených důvodů. Například pokud ji muž nedokáže dostatečně zabezpečit nebo pokud ji prokazatelně bije a týrá nepřiměřeným způsobem. Děti pak při rozvodu zákonitě připadají otci. Obdobné je to i s dědictvím. Muži náleží dvakrát větší podíl z majetku než ženě. To je opodstatňováno tím, že muž musí ženě vyplatit věno. Navíc i svědectví u soudu se u muže bere dvakrát vážněji než u ženy. Existují i další známky podřízenosti ženy.

Ty nemají reálný základ v Koránu ani zákoně. Opírají se o všeobecná přikázání. Týká se to především oblékání a zahalování žen. (Robinson, 1996)

Nadřazenost muže se odráží i v rodinném životě. Muslimská rodina je patriarchální² a patrilineární³. To, že má muž v rodině vůdčí postavení, je ženám vynahrazováno tím, že je muž povinen se o ně starat a plně je zabezpečit. Pokud se žena rozhodne, že bude chodit do práce, muž jí k tomu musí dát svůj souhlas. V západní publicistice je velmi často zdůrazňováno, že muž smí svou ženu bít. Skutečnost je taková, že se jedná o mírný trest, který bývá mnohdy účinnější než dlouhé hádky a pomáhá při udržení stability rodiny. V Koránu se uvádí, že muž může ženu potrestat, ale pouze tak, aby to nezanechalo žádné následky. Vůdčí role muže se striktně dodržuje na veřejnosti. To, co se děje za zavřenými dveřmi bytu už záleží jen na povaze obou partnerů. (Kropáček in Knotková, 2008)

3.2 Islám a rodina

Rodina je základní prvek kterékoliv společnosti. Vzniká na základě příbuzenských nebo právních vztahů, jimiž je sňatek a následné manželství. Rodina se skládá z manželů a jejich dětí. Takto je charakterizována nukleární nebo jinak také jaderná rodina. Do velké rozšířené rodiny patří dále prarodiče a ostatní příbuzenstvo, které bydlí společně. V islámu se upřednostňuje rozšířená rodina.

„V současné době se rodina, základní jednotka civilizace, rozkládá. Systém rodiny v Islámu uvádí práva manžela, manželky, dětí a ostatních příbuzných do rovnováhy. Islám podporuje nesobecké jednání, štedrost a lásku v rámci dobře zorganizovaného rodinného systému. Mír a bezpečí poskytované stabilní rodinou jsou vysoce ceněny, a jsou považovány za nezbytné pro duševní vývoj jejích členů. Existence stabilních rodin a opatrování dětí vede k harmonickému společenskému řádu.“ (Ibrahim, 2009, s. 50)

Rodinné pouto obsahuje práva a povinnosti. Ty jsou předepsány náboženstvím a prosazované právem. Členové rodiny mají jisté společenské závazky, které se vztahují na oblast rodinného práva, zabezpečení a zaopatření celé rodiny, vztahu mladší generace ke starší a úsilí o její zachování. (ʿAbd al-ʿĀtí, 2010)

Islám upřednostňuje rodinný život. Dokladem toho jsou i nejrůznější svátky a oslavy konané na počest rodiny. Významná rodinná oslava se koná při příležitosti narození dítěte.

² Patriarchální – vedoucí úlohu v rodině zaujímá muž (Petráčková, Kraus a kol., 1998)

³ Patrilineární – příbuzenská následnost počítaná pouze v mužské linii (Petráčková, Kraus a kol., 1998)

Pokud se narodí chlapec, je to svátek i pro celý rod. Další významnou událostí v rodině je obřízka chlapce, nikoliv dívky. Při obřízce se koná velká oslava, při které se hází ze střechy nádoba, aby způsobený rámus dal dítěti zapomenout na bolest. Mezi další významné rodinné svátky patří ukončení nějaké školy nebo ukončení čtení Koránu a také svatba. Ta má podle islámské tradice pět cílů – plodit děti a zajistit tak potomstvo, rozmnožit řady příbuzných, vytvořit s partnerem společnou domácnost, zmírnit sexuální choutky a tím i zlikvidovat vliv d'ábla, starat se o druhé a naučit se obětovat svůj čas i majetek v jejich prospěch. (Bahbouh, a kol., 2008)

„Je třeba ocenit, že islámská rodina je soudržná a dospělý člověk je povinen pečovat o své zestárlé rodiče.“ (Štampach, 2008, s. 129)

„Pán tvůj rozhodl, abyste nikoho kromě Něho neuctívali a abyste rodičům dobré prokazovali. A jestliže jeden či oba z nich u tebe zestárnou, neříkej jim „Fuj!“ a neodbývej je stroze, nýbrž mluv s nimi slovem laskavým! Skloň k nim oběma z milosrdenství křídla pokory a řekni: „Pane můj, smiluj se nad nimi oběma, tak jako oni mě vychovali, když jsem byl malý!“ (Korán, 1991, s. 252)

Opatrování rodičů a starších členů rodiny je považováno za čest. Vedle základních pilířů víry je to považováno za další důležitou povinnost pro každého muslima. Muslim by měl s rodiči zacházet se soucitem a pamatovat na to, že když on sám byl ještě dítě, také se o něj starali. Když muslimští rodiče zestárnou, zachází se s nimi s největší úctou, laskavostí a pokorou. (Ibrahim, 2009)

„Rodina se po celá staletí osvědčila jako pevný a nenahraditelný základ každé prosperující společnosti. Je to nejlepší model pro zachování lidského rodu. Mír a bezpečí, které vycházejí z pevného rodinného zázemí, mají velkou cenu a jsou nezbytným předpokladem pro duchovní růst a rozvoj každého člena rodiny. Harmonický společenský řád je založený na existenci širokých rodin, které děti zřídka opouštějí dříve, než uzavřou manželství.“ (Islám a muslimové, 2009)

Islám vyžaduje, aby dívka i chlapec v rodině měli každý svou postel. Doporučuje se, aby každé dítě spalo nejpozději od 10 let samo v posteli. Pokud jde o dospívající děti, každé z nich má mít dle možností svůj vlastní pokoj, popřípadě nějaký kout, který by mělo jen samo pro sebe a kde by mohlo mít své soukromí. (Bahbouh, a kol., 2008)

3.2.1 Rodinné právo

Rodinné právo v islámu tvoří podstatnou součást, těch právních předpisů a zákazů, které mají své základy přímo v Koránu. Touto skutečností je dána i snaha o zachování těchto základních norem v podobě jaké jsou a nepřipustit žádné zásadní změny. Spolu s dědickým právem je dáváno do jedné kategorie právních úprav „osobního statutu“. Tento termín se objevil až na samém konci 19. století v Egyptě. Stal se ovšem běžně užívaným označením této významné kategorie v muslimském právu. (Kropáček, 1998)

Manželství

Manželství v islámu má nezastupitelnou roli. Pro muslima je manželství společenská povinnost, která má své opodstatněné výhody. Je to daleko záslušnější věc než zůstat svobodný. Partner má být vybírán podle schopností, spravedlnosti, spolupráce a lásky. Islám není nakloněn k soužití muže a ženy bez sňatku. Je hříchem, pokud je manželství uzavřeno jen ze strachu, nespravedlnosti nebo sexuálních pohnutek. (Bahbouh, a kol., 2008)

„Muslimští vědci vykládají manželství podle Koránu jako islámskou povinnost, morální pojistku a společenský závazek. Jako povinnost musí být manželství naplněno, avšak podobně jako všechny ostatní islámské povinnosti je nařízeno jen těm, kdo jsou schopni zvládnout závazky, které z manželství vyplývají.“ (‘Abd al-‘Ātí, 2010, s. 123)

„Obě strany by se měly vzájemně dobře poznat a chovat se lidsky normálně, ne kořistnický.“

Každý si má svého partnera vybírat podle jeho vlastností, a ne podle bohatství a prestiže nebo podle tělesné krásy. Mezi partnery by měla vládnout úcta a láska, oba by se měli snažit učinit svého partnera šťastným.“ (Bahbouh, a kol., 2008, s. 250)

Manželství se uzavírá zpravidla písemnou smlouvou mezi ženichem a zákonným zástupcem nevěsty (*walí*). Jako zákonný zástupce nevěsty, většinou vystupuje její otec, popřípadě některý další mužský příbuzný z otcovy strany – bratr, strýc, děda. Pokud nikdo takový není, ujímá se této role soudce. Manželství se uzavírá za přítomnosti dvou svědků. Nedůležitější část smlouvy stanovuje výši daru (*mahr*), jež ženich vyplácí otcovi nevěsty nebo přímo samotné nevěstě. (Kropáček, 1998)

Žena má právo na věno. Obvykle se skládá ze dvou částí. První část věna žena dostane při samotném uzavření manželství a druhá část věna je ženě vyplacena v případě rozvodu. „Druhé věno“ je daleko vyšší než „první“, často desetkrát až tisíckrát. Mělo by ženě zajistit dobré ekonomické a materiální podmínky. „Druhé věno“ se ale vyplácí pouze v případě, že o rozvod požádá muž nebo pokud ze strany ženy jsou k rozvodu stanovené důvody. Pokud

se žena chce rozvést bez závažných důvodů, nemá na „druhé věno“ ze zákona nárok. Výše věna i způsob vyplacení je uveden v manželské smlouvě. Teprve na základě manželské smlouvy může být věno uznáno. Pokud žena před sňatkem vlastní svůj majetek, zůstává jí i nadále a není povinna se o něj dělit s manželem. Ten má naopak povinnost ženu živit a chovat se k ní hezky. (Bahbouh, a kol., 2008)

Islám považuje manželství za naprosto běžnou a normální věc, ne jenom za jakousi transakci. Muži i ženě zajišťuje relativní hospodářské a společenské zabezpečení. Není to jen smlouva, ale i platný závazek obou partnerů, že spolu budou sdílet společnou domácnost, podporovat se a ctít jeden druhého. (‘Abd al-‘Átí, 2010)

„Existují psané i nepsané zákony, které určují nejen manželská práva, ale také povinnosti, tj. poslušnost, úcta k partnerovi, společná výchova dětí a vedení domácnosti. Uvádí rovněž, že povinností ženy je vytvářet svému muži „teplou domácnost“ a povinností muže pak je zajistit „teplou postel“ a jistotu pro ženu.“ (Bahbouh, a kol., 2008, s. 118)

Svatba je velká společenská událost. V první řadě se oznamuje zasnoubení, dále se recituje první súra Koránu. Následuje společné setkání za účelem seznámení se s příbuznými. Hlavní událostí při svatbě je podepsání manželské smlouvy. V té je uvedena výše „prvního“ popřípadě „druhé“ věna. Dále se v ní uvádí, co přesně patří k výbavě manželky. To je považováno za její majetek. Většinou se jedná o nábytek a vybavení bytu. Muž pak s tímto vybavením bez souhlasu své manželky nesmí nakládat. Po oficiálním „obřadu“ následuje svatební oslava. Ta trvá od tří do sedmi dnů. (Bahbouh, a kol., 2008)

„Lidé mají mnohdy na manželství různé názory, podle islámu je to však silné pouto a významný závazek v plném smyslu těchto slov. Je to závazek vůči samotnému životu, ke společnosti a k důstojnému, smysluplnému životu lidského pokolení. Je to svazek, který partneři vytvářejí nejen mezi sebou, ale i vůči Bohu. Je to závazek, v němž nacházejí vzájemné naplnění a seberealizaci, lásku a mír, soucit a vznešenost, pohodlí a naději. Je tomu tak, protože islám považuje manželství hlavně a především za bohabojný čin, čin zodpovědné oddanosti.“ (‘Abd al-‘Átí, 2010, s. 123)

Islámský zákon šarí‘a dále ustanovuje minimální věkovou hranici pro uzavření manželství. Tato hranice je v každém státě jiná. Ve většině islámských zemí s výjimkou konzervativních monarchií na Arabském poloostrově je věková hranice pro uzavření manželství šestnáct let. (Kropáček, 2002)

Můžeme říct, že tradiční islámské manželství, i přes všechny odlišnosti, je ve své podstatě podobné manželství kdekoliv na světě. Základem je vytvoření pevného a láskyplného svazku, který zajistí společenské i emocionální naplnění lidských potřeb a umožní vybudovat vlastní rodinné zázemí.

Polygamie

„... berte si za ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři; avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu...” (Korán, 1991, s. 519)

Velkou zvláštností a dalším z hojně diskutovaných témat v islámu je polygamní manželství. Tento termín ovšem není zcela přesný, i když je v této souvislosti běžně uváděn. Polygamie v pravém slova smyslu značí přítomnost více partnerů než jen jednoho. Pokud má muž současně více než jednu ženu, jedná se o polygynii. Tyto dva termíny jsou běžně chápány jako synonymní. Na druhé straně, pokud má žena více jak jednoho partnera, jedná se o polyandrii. (‘Abd al-‘Atí, 2010)

Většina autorů tyto termíny nerozlišuje a používá frekventovanější pojem polygamie. Pro účely této práce budeme taktéž hovořit o polygamii namísto věcně správnějšího termínu polygynie.

„O islámu je známo, že muž smí mít až čtyři manželky za předpokladu, že je schopen je uživit a že předchozí manželky souhlasí. Polygamie je v praxi velmi vzácná. Lze poukazovat na povinnost muže o všechny ženy pečovat na rozdíl od milenek v liberální společnosti, vůči nimž muž nemusí cítit žádné právní závazky. Potíž je v tom, že muž a žena nejsou ve výběru jednoho či více partnerů rovnoprávní.“ (Štampach, 2008, s. 129)

Mediální zdroje v islámu považují polygamii za vhodný způsob naplňování vztahů, který odpovídá lidské přirozenosti. Velmi kriticky se pak staví k evropské monogamii. I když hovoříme o polygamních manželstvích, jejich současný počet je velmi nízký. Vyplývá to z praktických důvodů. Muž je povinen dostatečně zajistit všechny své manželky, a to s sebou přináší jistou ekonomickou a materiální zátěž. Na druhé straně jsou uváděny některé konkrétní důvody, pro které je polygamie vhodným řešením. (Kropáček, 2002)

Můžeme vymezit některé konkrétní příklady, kdy je polygamní manželství obhajováno a bráno jako přijatelné. Faktem je, že počet žen je výrazně vyšší než počet mužů, což ve své podstatě k polygamii přímo nutí. Ne vždy je žena schopna plnit své manželské povinnosti a muž tím může strádat. Dalším faktorem je i stále se zvyšující neplodnost u žen. Islámská rodina si zakládá na plození dětí, a pokud žena děti mít nemůže, je to nejen osobní,

ale i společenský problém. Když má muž více manželek, může se takovýmto nepříjemnostem zkrátka vyhnout. Jedna žena nahradí druhou a problém je vyřešen. (‘Abd al-‘Átí, 2010)

Západní svět jednoduše polygamií nedokáže pochopit. V jeho prostředí se s takovýmto druhem svazků nesetkává příliš často. Není zakořeněn v jeho kultuře. Je brán jako cosi společensky nepřijatelného. Ať se na to díváme z jakéhokoliv úhlu, polygamie má své opodstatnění a není důvod, proč by se měla úplně zakazovat.

Další zvláštností manželství v islámu je uzavření „dočasného manželství“. To uznávají, na základě Koránu, jen ší‘itští muslimové. Pro většinovou sunnu je tato kategorie nepřijatelná. Většinová společnost jednoznačně prosazuje stabilní a přetrvávající rodinu s četným potomstvem. To ovšem neznamena, že to musí být svazek úplně nezrušitelný. Islámské právo umožňuje rozvod a pro muže to není zase takový problém. To muži dává teoretickou možnost pro krátkodobější vztahy. Manželství může zaniknout z několika důvodů. Úmrtím jednoho z manželů nebo rozvodem. Obdobně jako v jiných společnostech. Dále vykoupením z manželství nebo prohlášením soudce, že je sňatek neplatný. (Kropáček, 1998)

Rozvod

„Prorok řekl, že rozvod je nejhorší mezi věcmi, které jsou dovolené. Islám je obecně proti tomu, aby manželství bylo udržováno násilně, proto již v 7. století povolil a v těchto případech i doporučil rozvod a ustanovil pro něj jistá pravidla.“ (Bahbouh, a kol., 2008, s. 250)

„Jestliže se žena obává od manžela svého hrubosti či lhostejnosti, není pro ně oba hříchem, dospějí-li mezi sebou ke vzájemné dohodě, neboť dohoda je to nejlepší.“ (Korán, 1991, s. 535)

Rozvod (*talár*) má podle islámského práva několik podob. Může se jedna o zapuzení ženy, společnou dohodu mezi oběma manžely nebo návrh, který je předkládán u soudu.

Zapuzení je dle formulace odvolatelné nebo konečné. Zapuzující výrok „Jsi rozvedená!“ se musí zopakovat třikrát, vždy po měsíci. Je to z toho důvodu, aby se předešlo ukvapeným rozhodnutím nebo zkratkovitému jednání. Zapuzením muž ztrácí nárok na věno, které ženě vyplatil, včetně dalších věcí či šperků, jež často bývají součástí manželské smlouvy. Ty patří výhradně ženě. Aby se předešlo zbytečným rozvodům, vyvinul se zvyk dávat do svatební smlouvy dvojí věno. První, předběžné a druhé vyplácené při rozvodu. (Kropáček, 1998)

V případě, že se chce rozvést žena, musí s tímto návrhem před soud. Ten určí, zda jsou její důvody pro rozvod oprávněné. V tom případě má nárok na druhé věno a muž ji musí

i po rozvodu žít, dokud se znovu neprovdá. V opačném případě ztrácí právo na druhé věno i na podporu ze strany muže. (Bahbouh, a kol., 2008)

„Islámské právo nařizuje, aby při rozvodu obě strany s rozvodem souhlasily, a zajišťuje každému z manželů právo navrhnout rozvod. Neomezuje tedy právo navrhnout rozvod jen na manžela nebo na manželku. Oba mohou využít práva návrhu. Jestliže se jeden z nich necítí s druhým šťastný, avšak partner rozvod odmítá, pak musí zasáhnout soud a pomoci danému manželovi dosáhnout rozvodu. Povinností právníků je dohlédnout na zachování práv obou stran, a aby žádná z nich nebyla nijak poškozena.“ (‘Abd al-‘Ázím, 2010, s. 180)

Po rozvodu následuje doba, která trvá od tří až do dvanácti měsíců. Nesmí být ovšem kratší než čtyřicet dnů. Během této doby se zjišťuje, zda žena není těhotná se svým bývalým manželem. V tom případě nenarozené dítě náleží muži a on má povinnost na něj platit výživné a výchovné. Žena se před uplynutím tohoto období nesmí provdat za jiného a povinnost žít ji náleží jejímu bývalému manželovi. (Bahbouh, a kol., 2008)

„Čekací období je pro oba další možností k odpovědnějšímu zvážení jejich postojů a k definitivnímu rozhodnutí, zda budou žít trvale odděleně. Jestliže se během tohoto období rozhodnou žít opět společně, pak tak mohou učinit. Vlastně jsou k obnovení soužití vybízeni, protože oddělený život jim většinou pomůže vážít si více jeden druhého a mít se rádi. Po uplynutí čekacího období má rozvedená žena právo provdat se za jiného muže. Bývalí manželé už pak k sobě nemají žádné povinnosti.“ (‘Abd al-‘Ázím, 2010, s. 180)

Manželství je v islámu považováno za posvěcený svazek a nemělo by být rušeno, pokud k tomu nejsou opravdu vážné důvody. Žena a muž by měli vyzkoušet všechny možné způsoby, aby své manželství udrželi, pokud je ohroženo. K rozvodu mají přistoupit jen v nejkrajnějším případě, když už není žádné jiné východisko. (‘Abd al-‘Ázím, 2010)

3.2.2 Oblékání

„Proroku, řekni manželkám svým, dcerám svým i věřícím ženám, aby přitahovaly k sobě své závoje! A toto bude nejvhodnější k tomu, aby byly poznány a nebyly uráženy.“ (Korán 1991, s. 551)

„Řekni věřícím, aby cudně klopili zrak a střežili svá pohlaví – a to je pro ně čistší, vždyť Bůh dobře je zpraven o všem, co konají. A řekni věřícím ženám, aby cudně klopily zrak a střežily svá pohlaví a nedávaly na obdiv své ozdoby“ (Korán, 1991, s. 557)

Islám přesně neurčuje, jaké má muslim nebo muslimka nosit oblečení. Pouze dává jakási doporučení, co je vhodné a co naopak ne. U muže se doporučuje, aby byli zahaleni od břicha ke kolenům. Neměli by nosit oděvy vyrobené z čistého hedvábí a zdobit se zlatem. Ze zlata mohou být pouze zásnubní a snubní prsteny. Především by se ale neměli oblékat jako ženy. U nich islám vyžaduje, aby jejich tělo bylo zakryto až po kolena. Nemusí však zahalovat tvář ani dlaně. Žena může nosit zlaté šperky. (Bahbouh, a kol., 2008)

„V oblasti oblečení a zdobení islám seriózním způsobem zohledňuje zásady slušnosti, skromnosti, cudnosti a mužnosti. Potlačuje všechno v oblečení nebo ozdobách, co se neslučuje s nabytím, udržením a rozvojem těchto vlastností. Oděvní materiály a styl oblékání, které mohou vzbuzovat nadutost nebo falešnou pýchu a marnivost, se přísně zakazují. Stejně tak se zakazují i ozdoby, které mohou oslabit mravnost člověka nebo podlomit jeho mužnost. Muž by měl zůstat věrný své mužné přirozenosti, kterou pro něj Bůh zvolil, a měl by se zdržovat věcí, které by ji mohly oslabit. Proto islám muže varuje před nošením jistých věcí, například čistého hedvábí, zlata a některých drahých kamenů, které jsou užívány ke zdobení. Tyto věci se hodí pouze k ženské přirozenosti. Pěkný vzhled muže nezávisí na nošení drahých kamenů nebo v okázalém předvádění šatů z čistého přírodního hedvábí, ale ve vysoké mravnosti, příjemné povaze a zdravém chování.“ (‘Abd al-‘Ázím, 2010)

Někteří pravověrní muslimové se domnívají, že ženy by měly mít zakrytou hlavu před muži, jež nejsou jejich příbuzní. Ti nejprísnejší dokonce tvrdí, že by žena měla být zahalena od hlavy až k patě a smí jí být vidět pouze zápěstí, chodila a tvář, v některých případech pouze oči. (Self, 2009)

„Muslimský šátek“ se tak stal patrným znakem muslimských žen a vyvolává mnoho, často rozporuplných, reakcí. V minulosti přibýlo žen, které se oblékaly podle evropských módních trendů. V dnešní době, kdy je kladen důraz na návrat ke kořenům, se opět vyzdvihuje nošení klasického islámského oblečení. (Kropáček in Knotková, 2008)

Zahalování

Zahalování žen se liší stát od státu. Z pravidla si ženy zakrývají vlasy a šíjí šátkem – *hidžábem* a nosí volný dlouhý šat s dlouhými rukávy. Zakrytý obličej nosí jen malé procento žen. Korán zahalování obličej nepřikazuje. To vychází z místních zvykových tradic. (Kropáček in Knotková, 2008)

„Být zakrytá závojem znamenalo už od nejstarších dob výsadu. Závoj představoval symbol toho, že se jedná o počestnou a poctivou ženu. Jedna z vůbec prvních zmínek o závojkách,

asyrský právníký text ze 13. století př. n.l., například zakazuje, aby prostitutky nosily závoje. Také kolébka evropské civilizace, Athény, znala závoje. Respektované ženy musely v tomto městě chodit na veřejnost zahalené, jinak budily pohoršení a podezření z toho, že se živí nějakou podezřelou činností. Bez závoje chodily často prostitutky, proto se žena bez závoje v antice často s nevěstkou zaměňovala.“ (Karlík, 2011)

Nejrozšířenějším způsobem zakrývání hlavy u muslimských žen jen *hidžáb*. (Obrázek č. 1 a Obrázek č. 2) Jedná se o šátek, který zakrývá vlasy, ramena šíji a dekolt. Můžeme ho nalézt ve všech muslimských zemích, pokud zvyklosti či legislativa nenařizují přísnější zahalení. I v evropských zemích je tato pokrývka hlavy nejčastější. (Jemelka, Kunc, 2014a)

Další způsob zakrývání je *nikáb*. (Obrázek č. 3 a Obrázek č. 4) Je to oděv, kde je zakryt celý obličej, vyjma očí. Je možné ho kombinovat s dalšími druhy oděvů. Některé druhy nechávají viditelnou celou oblast kolem očí, jiné nechávají pouze úzký výřez kolem očních důlků. (Karlík, 2011)

Alternativou nikábu je *poloviční nikáb*. (Obrázek č. 5 a Obrázek č. 6) Ženám je kromě očí vidět i nos a čelo. S takto zahalenými ženami se můžeme setkat například V Saudské Arábii, Jemenu, Ománu a Spojených arabských emirátech. (Jemelka, Kunc, 2014a)

Čádor (Obrázek č. 7 a Obrázek č. 8) se nosí především v Íránu. V překladu znamená „stan“, Odhaluje obličej, ale zbytek těla je zakryt až po kotníky. Ženy si přidržují látku kolem těla, takže jim nejsou vidět ani ruce. Je typický pro straší ženy z venkova. (Karlík, 2011)

Jašmak (Obrázek č. 9) je turecká verze zahalování. Skládá se ze dvou částí. Jednak z pokrývky hlavy a pak ze samotného závoje, jenž je k ní připojen. Ten většinou bývá průhledný. (Karlík, 2011)

Dalším typickým tureckým zahalováním, i když ne v pravém slova smyslu je *turban*. (Obrázek č. 10 a Obrázek č. 11) Je to dlouhý šátek omotaný kolem hlavy. Má nejrůznější velikosti, tvary i barvy.

Dalším způsobem zakrytí hlavy je *šajla*. (Obrázek č. 12 a Obrázek č. 13) Je to dlouhý pruh látky, který zakrývá hlavu i ramena. Některé ženy si s ním zakrývají i tvář a nosí k němu černé rukavičky. Podobný způsob je *amira*. (Obrázek č. 14 a Obrázek č. 15) Skládá se ze dvou závojů. Ze spodního a vrchního šátku. Zahaluje celou hlavu krk a ramena. Obličej zůstává viditelný. I tento způsob je velmi populární ve všech muslimských zemích. (Jemelka, Kunc, 2014a)

Nejkontroverznějším a nejvíce diskutovaným způsobem zahalování je *burka*. (Obrázek č. 16 a Obrázek č. 17) Jedná se o oděv, který zahaluje celé tělo i tvář ženy. Přes oči je dána síťka nebo jsou odkryté jen dva otvory. Burka se nosí přes běžné oblečení. Žena si ji smí sundat až doma, kdy je pryč od pohledů jiných mužů, kteří nejsou členy její rodiny. Burky jsou typické pro Afghánistán, někdy se s nimi můžeme setkat i v Evropě. (Karlík, 2011)

Ještě před čtyřiceti lety nosilo závoj jen malé procento muslimek. Tradice zahalování téměř vymizela a stala se zastaralou. Nyní se k ní muslimská společnost opět navrácí a závoj se stal symbolem toho být „dobrou muslimkou“.

Evropa a zákaz zahalování

Jemelka a Kunc (2014b) uvádějí stručný přehled toho, jak v jednotlivých zemích přistupují k zahalování muslimských žen. (viz Příloha č. 2)

Francie	
Co je zakázáno:	Úplné zahalování obličeje
Odkdy zákaz platí:	Duben 2011
Francie byla první zemí, která zakázala úplné zahalování obličeje s odůvodněním, že takovéto praktiky nejsou ve Francii vítány.	
Belgie	
Co je zakázáno:	Jakékoliv zahalování, které při pohybu na ulici ztěžuje nebo znemožňuje identifikaci.
Odkdy zákaz platí:	Červenec 2011
V některých částech země už bylo zahalování obličeje zakázáno dříve. Nešlo ale o opatření namířená výhradně proti muslimským ženám. Odpůrci zákona podali ústavní stížnost. Soud ji ale v prosinci 2012 zamítl.	
Španělsko	
Co je zakázáno:	Zatím není plánován plošný zákaz zahalování. Existují jen místní zákazy.
Odkdy zákaz platí:	-
V některých částech země místní vyhlášky zakazují plné zahalování. Například v Barceloně takové omezení platí na veřejných místech, jako jsou úřady nebo knihovny.	
Velká Británie	
Co je zakázáno:	Zatím není plánován plošný zákaz

	zahalování.
Odkdy zákaz platí:	
Ve Velké Británii není zakázáno zahalovat si obličej, školy ale mohou na základě směrnice z roku 2007 nařídit povinný styl oblékání. V praxi tak mohou lidem muslimského vyznání zahalování zakázat.	
Nizozemsko	
Co je zakázáno:	Návrh zákazu zahalování z roku 2006 i 2012 byl pozastaven.
Odkdy zákaz platí:	Od plánovaného zákazu bylo upuštěno.
Takovéto nařízení by bylo v rozporu s nizozemskou ústavou.	
Turecko	
Co je zakázáno:	Zákazy ohledně zahalování se postupně zmírňují.
Odkdy zákaz platí:	Přes 85 let (1923)
V poslední době ale znovu narůstají islamistické tendence volající po opětovné islamizaci veřejného života. Přestože je zahalování na úřadech a veřejných místech zakázáno, chodí manželky prezidenta i premiéra zahalené. V roce 2008 byl zmírněn zákaz zahalování žen na vysokých školách, loni pak přišlo zrušení zákazu nošení šátků na půdě státních institucí s výjimkou justičních budov, armády a policie.	
Itálie	
Co je zakázáno:	Nošení veškerých náboženských pokrývek hlavy.
Odkdy zákaz platí:	2004
Zákaz zakrývání obličeje pro lepší identifikaci bezpečnostními složkami.	
Dánsko	
Co je zakázáno:	Soudci a soudkyně mají zakázáno nosit náboženské symboly v jednacích síních.
Odkdy zákaz platí:	2008
Rozhodnutí zakázat náboženské symboly při soudních jednáních bylo přijato po nátlaku posilující antiislamistické Dánské lidové strany (DPP). O islámském radikalismu se v zemi začalo hovořit zejména po roce 2005, kdy jeden z dánských listů otiskl karikaturu proroka Muhammada a přišly výhrůžky i uskutečněné odvetné akce islámských radikálů.	
Německo	

Co je zakázáno:	Učitelky ve školách nesmí chodit do školy s viditelnými náboženskými symboly.
Odkdy zákaz platí:	Dle jednotlivých spolkových zemí.
Plošný zákaz zakrývání hlavy a obličeje sice v Německu neplatí a ústavní soud v roce 2003 vyhověl ženě, která chtěla navštěvovat univerzitu v hidžábu. Jednotlivé spolkové země si ale mohou příslušná pravidla určovat samy. A všech 16 spolkových zemí nošení hidžábů a dalších náboženských symbolů zakázalo učitelům. V Hessensku nesmějí hidžáby a další tradiční pokrývky nosit žádní státní zaměstnanci	
Rusko	
Co je zakázáno:	Ve městě Stavropol a okolí je zakázáno zahalování.
Odkdy zákaz platí:	2013
V Čečensku se státní zaměstnankyně v práci naopak zahalovat musí a nařízení je striktně vynucováno. Hidžáby jsou vynucovány, přestože je to fakticky v rozporu s ruským právem.	
Švýcarsko	
Co je zakázáno:	Celoplošný zákaz zahalování v kantonu Ticino
Odkdy zákaz platí:	2013
Na konci roku 2009 se tehdejší švýcarská ministryně spravedlnosti Eveline Widmer-Schlumpfová nechala slyšet, že by měl být zákaz zahalování muslimských žen zvažován v případě, že bude v zemi žen s hidžáby a dalšími šátky přibývat. Protože jí pohled na zahalené ženy „není příjemný“. V září roku 2013 obyvatelé italsky hovořícího kantonu Ticino rozhodli 65procentní většinou o celoplošném zákazu zahalování. Ve zbylých 25 kantonech zákon toto téma neošetřuje.	

Tato stručná charakteristika dokládá různorodost jednotlivých přístupů k zahalování muslimek v zemích Evropy a poskytuje nám základní pohled na danou problematiku. Závoj a zahalování jsou jasně jedním z nejdiskutovanějších témat napříč celým světem. Záleží na každém z nás, jakým způsobem budeme k dané problematice přistupovat.

4 Islám a terorismus

V současné době nejpoužívanějším a nejfrekventovanějším pojmem v souvislosti s islámem je pojem terorismus. Tento termín ovšem nemá všeobecně přijatou a ustálenou definici. Jedna odborná studie vypočítala až 109 možných definic a významů terorismu.

„Dospět k obecně přijatelné definici brání silné polemické a emocionální asociace, které plynou jednak z odsouzeníhodné povahy teroristických činů, jednak z neshod o jasné hranici, již by bylo možno oddělit terorismus od násilí páchaného v rámci revolučního nebo národně osvobozenického boje, které jeho stoupenci považují za legitimní.“ (Kropáček, 2002, s. 110)

Pojem terorismus pochází z latiny a jeho význam je „zastrašovat či nahánět strach“. Obecná definice, která by byla použitelná jak v politice, tak i v právu doposud neexistuje. Pro terorismus je typická politická motivace. Tím se liší od organizovaného zločinu. Terorismus lze chápat jako útok na demokracii a základní lidská práva – na život, na bezpečnost. Rozlišují se čtyři typy terorismu – vnitrostátní (národní), příhraniční, mezinárodní a globální. Současným problémem je terorismus politický, který je reprezentován radikálním islamismem. (Pikna, 2006)

V České republice se v minulých letech objevil nespočet přeložených knižních titulů, jež se zabývají tímto tématem – od obecných encyklopedií po díla jednoznačně zaměřená na konkrétní osoby a skupiny. Hlavními tématy jsou samozřejmě útoky z 11. září 2001. Mezi autory těchto publikací pak figurují především bezpečnostní experti z USA a Francie, kteří se profesionálně zabývají mezinárodním terorismem. (Kropáček, 2002)

Ještě nikdy v historii nebylo tak důležité správně pochopit islám, jako v současné době. Jisté je, že dne 11. září se změnil celý svět. Nemůžeme se nadále domnívat, že se nás netýkají události ve zbytku světa.

„To, co se dnes odehrává v Gaze, Iráku či Afgánistánu, zítra pravděpodobně zanechá stopu v New Yorku, Washingtonu či Londýně a malé skupiny brzy budou mít prostředky k tomu, aby dokázaly spáchat činy s obrovsky ničivým dopadem, kterých se v dřívější době mohly dopustit pouze mocné národní státy.“ (Armstrong, 2008, s. 219)

„Negativní roli v boji s terorismem mohou sehrát i média tím, že v touze po senzačních zprávách vlastně v důsledku mediálního dopadu na širokou veřejnost popularizují terorismus. Toto vyvolání velkého mediálního zájmu je přitom jedním ze sledovaných cílů teroristů. V tomto případě je ovšem často nesnadné odhadnout, kde končí zájem a povinnost sdělovacích prostředků na informovanosti občanů, a kde přerůstá tato aktivita ve faktickou, i když nechtěnou ‚propagaci‘ terorismu.“ (Pikna, 2006, s. 24)

V současné době jsou velmi důležité přesné informace. Pokud budeme nadále šířit zkreslené informace o islámu a budeme ho brát jako nepřítele, nejenže si znepřátelíme 1,2 miliardy muslimů, s nimiž žijeme ve společném světě, ale také se prohřešíme vůči nestranné lásce k pravdě a základním lidským právům. (Armstrong, 2008)

4.1 „Islámský terorismus“

Za „islámský terorismus“ bývá zpravidla označováno agresivní, ozbrojené jednání islámských extremistických skupin, které jsou podloženy citacemi z Koránu a islámského práva. Téměř všichni muslimové toto označení odmítají, neboť spojení násilného terorismu s vysoce ceněnými hodnotami islámu, je uráží. Vyzdvihují fakt, že se o terorismu v souvislosti s žádným jiným náboženstvím nehovoří. Nemůžeme všechny muslimy obviňovat z terorismu, jenž má na svědomí jen hrstka těch nejradikálnějších. (Kropáček, 2002)

Převážná část muslimů zastává názor, že teror nikam nevede. Najdou se i tací, kteří naopak soudí, že prostřednictvím teroru se dá dosáhnout všeho. (Bahbouh, a kol., 2008)

„Záříjový masakr v New Yorku a Washingtonu muslimský svět přijal převážně s úděsem. Těch, kdo v prvních chvílích projeví radost z lekce udělené americké aroganci, bylo jen málo. Vlády všech muslimských zemí, mimo Irák, teroristické útoky různě váženými slovy odsoudily. U lidí odpovědných, včetně islámského duchovenstva, nabyl vrchu jednoznačně názor, že usmrcení tisíců nevinných lidí nemůže nic ospravedlnit. (Kropáček, 2002, s. 115)

Všichni si ale jsou také vědomi toho, že v newyorském WTC pracovalo přinejmenším 2000 muslimů a v jedné z věží byla islámská modlitebna, užívaná k páteční chutbě (kázání) a modlitbě. Počítá se, že ve zborcených věžích zahynulo přinejmenším 115 muslimů. Atentáty vyvolaly dodnes trvající vlnu islamofobie v USA i v evropských zemích: diskriminaci, šikanování, plané obviňování, výhrůžky a strach.“ (Kropáček, 2002, s. 116)

Islámský terorismus můžeme spojovat pouze s extrémistickými menšinami. Ty na rozdíl od většiny jsou ovšem nejvíce vidět. Většinová muslimská společnost takového projevy násilí striktně odmítá. 11. září 2001 bylo projevem globálního rozměru extremismu, reprezentovaného Usámou bin Ládinem a organizací Al-Kajdá. Většina muslimů, ve shodě s názory mnoha lidí v Evropě a USA, tvrdí, že teroristy je třeba dopadnout a potrestat. Mělo by se to ovšem udělat tak, aby zbytečně netrpěli další nevinní lidé a aby nebyla omezována lidská práva a svobody.

4.1.1 Džihád

„Magické slovo“, o kterém se také hojně diskutuje a které působí značné rozhořčení je *džihád*. Je to jeden z nejkontroverznějších termínů islámské víry. Rozděluje muslimy do dvou protichůdných skupin. První skupinu tvoří radikální muslimové, kteří považují džihád za šestý pilíř víry, za boj a válku proti všem nepřítelům islámu. Tuto ideologii hojně využívají extremistické skupiny. Na druhé straně jsou muslimové, kteří označují džihád za jakékoliv duchovní a psychické úsilí ve prospěch náboženské obce, přátel, rodiny nebo jich samotných. Každá skupina argumentuje svými vlastními pravdami, aby tak podpořila své tvrzení. (Souleimanov, 2006)

„Mír je základním principem Islámu, i když se někteří lidé neustále snaží prezentovat Islám jako náboženství války. Samotné slovo Islám pochází z arabského kořene ‚salama‘, které znamená podřídit se vůli Alláha, Stvořitele, a také to znamená ‚mír‘.“ (Džihád, 2006, s. 7)

Právní znalci islámu rozlišují čtyři formy džihádu:

- a) džihád srdcem – boj s vlastními pokušeními a hříchy, prohlubování osobní zbožnosti
- b) džihád jazykem – šíření pravdivého, odmítání špatného
- c) džihád rukou – obecně záslužná nebo charitativní činnost
- d) džihád mečem – obrana islámu silou a zbraní, boj proti vnějšímu nebo vnitřnímu nepříteli. Ten má svá pravidla. Má se používat jen přiměřených prostředků a nezačínat válku sami. Pokud je to možné, tak ji ukončit mírovými dohodami.

Korán a Sunna také rozlišují různé formy džihádu a to konkrétně velký a malý. Za velký džihád je považováno úsilí jednotlivce v boji se sebou samým a svými pokušeními. Malým džihádem jsou označovány jeho ostatní formy. Tedy i ozbrojené a agresivní útoky některých extremistických skupin. (Bahboub, a kol., 2008)

Západ většinou džihád předkládá jako „svatou válku“. Takovýto výklad je značně nepřesný a zkreslený. Pokud bychom tento výraz přeložili zpět do arabštiny, dojdeme k úplně jinému termínu. Nikde v islámské literatuře se džihád v tomto významu nepoužívá, jen zcela výjimečně. Jedná se o nepochopení tohoto výrazu. Džihád stal synonymem pro pojem „svatá válka“ a není v našich silách, abychom to změnili.

5 Islám dnes

Islám je v dnešní době jedním z největších náboženství na světě. Toto náboženství, které vyznává přibližně pětina lidstva je západním světem vnímáno jako násilné, netolerantní vůči jiným myšlenkám a spojované s vlnou terorismu posledních let. Skutečné islámské náboženství ovšem tomuto obrazu neodpovídá.

„Islám je v moderním světě nejrychleji vzrůstajícím náboženstvím. Jak se toto náboženství šíří, je ve světových záležitostech stále mocnější a tím získává zase další kontinenty.

V posledních staletích získal islám v celosvětovém měřítku stále větší vliv. Mnoho států třetího světa, které se vynořily ve 20. století, bylo muslimských. Některé z nich mají primární význam pro světovou ekonomii, protože ovládají hlavní zásoby zemního plynu, ropy a nerostů.“ (Keene, 2003, s. 144)

Islám je dnes přítomen všude na světě. V moderní době zažívá řada náboženství obrodu, islám není výjimkou. Navrácení se zpět k islámským tradicím někdy bývá špatně označováno jako „islámský fundamentalismus“ a mnohdy zaměňováno s radikalismem a násilím. Na mnoha místech světa však muslimové žijí v míru a pokojně. To, že mnoho z nich pečlivě dodržuje náboženské tradice, které jim jsou ukládány, svědčí jen o tom, že si uvědomují svou víru a snaží se co nejvíce vyhovět jejím zásadám. (Hitchcock, Esposito, 2009)

„Život muslima, jeho slova i skutky, se ve všem řídí islámem. Pro lidi, kteří žijí mimo muslimské prostředí, je tento fakt těžko pochopitelný. Někteří si myslí, že všichni muslimové berou svou víru příliš vážně až fanaticky a označují je za „fundamentalisty“.

Část muslimů je opravdu nepřátelská vůči západní společnosti, protože se domnívají, že její způsob života je příliš hříšný. Jiní jsou přesvědčeni, že se západní země k muslimským zemím zachovaly špatně, když je v minulosti okupovaly. Přísnějším dodržováním zásad Koránu se tedy muslimové snaží posílit islám. Z malé skupinky muslimů se stali teroristé, kteří svůj odpor k západní společnosti vyjadřují ozbrojeným bojem. Většina muslimů však s terorismem nesouhlasí.“ (Self, 2009, s. 58)

Žádné světové náboženství nevzbuzuje u obyvatelstva takové obavy jako islám. Podporuje terorismus, utlačuje ženy, vyvolává občanské války a udržuje u moci autoritativní režimy. Tento jednostranný pohled do značné míry zkresluje skutečnou podstatu islámu. Islám v dnešní době zaznamenává stále větší nárůst jeho stoupenců, zejména ve „třetím světě“. Islám sám osobě je myšlenkově a obsahově daleko bohatší, než jak je prezentován. (Armstrong, 2008)

„Islám je nyní živou vírou, a jedním z nejrychleji se rozvíjejících náboženství na světě. Vzkvétá nejenom v 56 muslimských státech, ale také v Evropě a v Americe, kde je často druhým či třetím nejpočetnějším vyznáním. Jako všichni věřící lidé i muslimové hledají různými, a někdy nejednotnými cestami způsob, jak přizpůsobit své žití a své tradice měnícím se skutečnostem moderního světa. Stejně jako v minulosti se stále vede debata o podstatě islámu – existují rozdílné názory a interpretace podstaty a cílů islámského práva a jeho aplikace v praxi a různí se tedy a způsoby, jak následovat ‚přímou cestu‘, která je ‚cestou Boží‘ v dnešním světě.“ (Hitchcock, Esposito, 2009, s. 386)

Akbar Ahmed, uznávaný washingtonský univerzitní předseda islámských studií, vyzdvihuje mimo jiné roli dokumentárních filmů, které podle něj dosáhnou na mnohem širší publikum než tištěné publikace a knihy. Sám je autorem několika dokumentů, které vzbudili různorodé ohlasy z řad veřejnosti. Tímto způsobem se snaží o to, aby se lidé nad danou problematikou zamysleli. Už to, že nad něčím přemýšlí, je krokem k lepšímu pochopení dané situace. (Houtman, 2007)

S muslimy jejich vírou a způsoby chování samozřejmě nemusíme souhlasit. Každý má právo na svobodnou volbu. Můžeme vyjadřovat svůj nesouhlas i opodstatněnou kritiku. Nikdo nám nemůže bránit ve vyslovování svých názorů a myšlenek. To je podstata demokratické společnosti.

5.1 Vliv médií na obraz islámu

Vnímání islámu prošlo, za čtrnáct století existence tohoto náboženství, mnoha změnami. Velký podíl na tom mají především média, publicistika, knižní publikace a v neposlední řadě virtuální svět internetu. Předkládají nám stále stejné polopravdy a zkreslené informace, které se stávají podkladem k stále se prohlubující podezřívavosti a odmítání muslimské společnosti.

„Islám skloňovaný ve všech pádech a zmiňovaný v nejrozličnějších souvislostech se stále více objevuje ve sdělovacích prostředcích, a to se odráží i ve stoupajícím zájmu o toto náboženství. Islám se ovšem nestal pouze vlastním předmětem zájmu médií a zainteresovaných jedinců, nýbrž pro mnohé angažované intelektuály se stal jistým prostředkem pro tříbení a formulování mnohem obecnějších a dalekosáhlejších světonázorových a ideologických prezentací. Tato skutečnost se zřetelně odráží v stále častějších diskusích organizovaných politickými platformami, debatních fórech (Fórum 2000), rozhovorech, ale obzvláště výrazně na internetu.“ (Mendel a kol., 2007, s. 437)

Média pracují s realitou, a to třemi způsoby. První způsob považuje mediální sdělení o určité události za totožné s reálnou situací, kterou prezentuje. Médium je tak pouhým zprostředkovatel. Panuje ovšem názor, že se tento způsob v médiích téměř nevyskytuje a zpráva je vždy nějakým způsobem upravena. To představuje i druhý názor, který je přesným opakem prvního způsobu. Zpráva, která je prezentována je smyšlená, vytvořená na základě montáží a realitu velmi zkresluje. I když se může na první pohled zdát, že je mediální obraz reálný, se skutečností to nemá nic společného. Dále je tu třetí způsob, který je kombinací dvou předešlých. Jedná se o jakousi střední cestu, jež sice prezentuje reálnou skutečnost, ale na základě zkresleného vnímání. Ať je tedy materiál pro podklad zprávy získaný jakýmkoliv způsobem, vždy se jedná o přetvořený obraz. To, jakým způsobem jsou zprávy upraveny, závisí na způsobu jejich zpracování a na výběru tématu, jež slouží jako základ dané zprávy.

„Naše kultura vychází z toho, že zpráva je dobře sestavená (že je úplná), když obsahuje sdělení o tom, kdo, co, kdy, kde, jak a s jakým výsledkem, případně proč a za jakých okolností.“ (Burton, Jirák, 2001, s. 239).

Mediální zprávy jsou většinou zjednodušeny a upraveny tak, aby vyhovovaly potřebám a poptávce publika. To nás nutí vnímat předkládané zprávy jako skutečnost. Jen ve výjimečných případech máme možnost porovnat mediální sdělení se skutečností, a to na základě vlastních zkušeností s danou situací. Většinou však ke zprávám, jež nám jsou prezentovány, nemáme přímý přístup. Což značně zkresluje náš pohled na skutečnost jako takovou.

Islám a jeho český mediální obraz

Obraz islámu v českých médiích prošel v minulém desetiletí řadou změn. Zásadním mezníkem byly jednoznačně útoky 11. září 2001, které vyvolaly další řetězové reakce s tím související, jako byly americké odvetné akce v Afghánistánu a Iráku. Islám v České republice má celou řadu příznivců, zároveň i mnoho odpůrců a kritiků. V posledních letech je však názor na muslimy a celkově na islám ovlivněn do značné míry jejich prezentací v médiích. Ať už v tištěných denících, televizním zpravodajství nebo na internetu.

Mediálnímu obrazu muslimů v České republice se podrobněji věnuje analýza Martiny Křížkové, která má název *Neviditelná mešita*. Ta byla vypracována v roce 2006 za finančního přispění Evropské unie. Garantem tohoto projektu bylo Multikulturní centrum Praha. Analýza byla provedena na vzorku všech tištěných médií, včetně velkých celostátních deníků, bulvárních tiskovin nebo časopisů pro ženy. Výzkum probíhal jeden rok a začal

16. dubna 2005. Jeho cílem bylo zjistit, jaký je mediální obraz „českého muslima“. (Mendel a kol., 2007)

„Střípky informací, které média o českých muslimech nabízejí, zatím připomínají rozbité zrcadlo, z něhož zbylo jen pár více či méně poškozených kousků. Obecně je možné v článcích vysledovat všudypřítomný stereotyp, který k čitelnému obrazu českých muslimů příliš nepřispívá a jenž zřejmě nepřekračuje schematicnost vnímání muslimů ve společnosti jako celku. Stereotyp je navíc umocněn relativně malým prostorem, jež jim čeští novináři poskytují. Muslimská komunita jako taková zatím není běžnou součástí tematické agendy médií, což může jednoduše souviset i s tím, že počet muslimů v ČR není příliš velký. Na stránky novin či časopisů se dostávají zprostředkovaně, nejčastěji v souvislosti s konfliktem (kontroverzí) či prostřednictvím vztahu Čechů k nim.“ (Křížková, 2007, s. 52)

To, co je charakteristické pro tištěná média platí ve stejné míře pro rozhlas, televizi a především pro internet. Ten díky své anonymitě umožňuje jeho uživatelů bezpečně se zapojovat do nejrůznějších diskuzí, aniž by je cokoliv omezovalo. Lidé tak mohou plně vyjadřovat své názory a kritiku.

„Ve virtuálním světě internetu nacházíme prakticky všechny tendence a stereotypy vyskytující se v přístupu k islámu i k české muslimské komunitě v užším slova smyslu a které byly rozebírány v kontextu našeho knižního trhu i médií. Jak už to u internetu bývá, postoje zde bývají často mnohem vyhrcořenější a otevřenější, což souvisí s anonymitou a tedy i s pocity zdánlivé ztráty odpovědnosti.“ (Mendel a kol., 2007, s. 458)

Většina české populace nemá s muslimy vlastní přímou zkušenost, což je hlavním důvodem pro vytváření předsudků a stereotypů. Všechny názory o nich jsou podloženy pouze zkreslenými informacemi, která nám poskytují česká média. Ty ukazují muslimy jako hrozbu, které bychom se měli obávat.

„Muslimové jsou představováni jako cizinci, je zdůrazňována jejich odlišnost, která je vesměs chápána negativně (potenciál hrozby). Kulturní zázemí nebo náboženská tradice není v médiích příliš reflektována. Novináři přitom poskytují jen velmi málo příležitostí dozvědět se o muslimech v Česku něco více. Čtenářům, kteří pravděpodobně vesměs nemají vlastní nezprostředkovanou zkušenost s muslimy, se dostává útržkovitých a ne příliš pozitivních informací (převaha konfliktu) bez hlubšího kontextu. Zneklidňující je zejména důraz na odlišnost, bez dalších možností ji pochopit. Pokud by se podobný způsob informování o českých muslimech prohluboval, pak by mohl bránit

v úspěšné integraci této menšiny.“ (Křížková, 2007, s. 52)

Abrahámová (2013) v rámci své bakalářské práce provedla výzkum, jehož cílem bylo zjistit, v jakých souvislostech informují vybraná media o českých muslimech. Výzkum proběhl v roce 2012 a z jeho výsledků plyne, že ve většině případů jsou prezentované informace zaměřeny na konflikty s muslimy, nikoli na témata, která se týkají každodenního či náboženského života. Příčinu vidí v nedostatečné atraktivnosti těchto témat. Byla zjištěna velká převaha témat, která líčí islám a muslimy jako hrozbu. To podporuje jejich obtížnou integraci do evropského prostředí.

To, co nám je ve zprávách prezentováno, podléhá složitému systému výběru. Převážně jde o atraktivní a zajímavé zprávy, které nesou nějaký příběh a ve kterých se objevuje prvek dramatičnosti. To ve velké míře vytváří stereotyp prezentovaného obsahu. Bez cíleného zásahu není možné, aby česká média změnila pohled na muslimy nebo je prezentovala jinak než jako cizince se sklonem k terorismu.

Závěr

Tématem této diplomové práce byl islám v konfrontaci s moderním světem. Práce se snažila poukázat na různorodost tohoto náboženství a nejen na problematiku postavení žen ve společnosti a velmi aktuální problém terorismu. V rámci své práce jsem představila nejdůležitější oblasti islámského světa.

V první kapitole jsem se věnovala charakteristice islámu jako náboženství a jeho základním prvkům. Původ islámu je zde představen v interakci s ostatními náboženstvími knihy. Dále se věnuji jeho historii a šíření. Představeny jsou také jeho tři hlavní složky – dogma, mravy a služba Bohu. Další podkapitola se zabývá osobností proroka Muhammada. Seznamuje nás se zásadními událostmi Prorokova života. Podkapitola Korán rozebírá Svatou knihu jak po stránce formální, tak i obsahové. Součástí první kapitoly jsou také informace o základních pilířích víry v islámu, o které se opírá veškerý duchovní i společenský život každého muslima. V poslední části první kapitoly se dozvídáme o nejednotnosti islámu. Představuji zde nejdůležitější směry, mezi které patří sunnitská a ší'itská forma islámu a sufismus. Ve druhé kapitole jsem se zabývala islámem z pohledu společnosti, zejména islámským právem a jeho zdroji. Třetí kapitola charakterizuje rodinu a rodinné právo v islámu, vznik a zánik manželství, polygamií a postavení žen v islámské společnosti. Také jsem se zabývala jedním z nejdiskutovanějších témat současnosti, zahalováním muslimských žen. Čtvrtá kapitola nabízí pohled na jedno z nejkontroverznějších témat spojených s islámem, a to terorismem. Poukazuje na fakt, že terorismus není záležitostí celého islámu, ale pouze jeho nejmenší část, které je však nejvíce medializovaná. Poslední část práce tvoří současný pohled na islám, který je dnes druhým největším náboženstvím světa. Poukázala jsem zde na vliv médií na obraz islámu a na jeho vnímání okolním světem.

Práce poskytuje ucelený pohled na problematiku islámu jako celku. Nevěnuje se pouze několika málo nejproblematictějšími tématům s ním souvisejících. Představuje širší veřejnosti islám jako mnohem rozmanitější ideu zasahující do různých oblastí života věřících.

Seznam literatury

'ABD AL-'ĀTĪ, Ḥammūda. *Zaostřeno na islám*. Nové, přeprac. a opr. vyd. Překlad Bob Hýsek. V Praze: Ústředí muslimských obcí, 2010, 203 s. ISBN 978-80-904373-6-4.

'ABD AL-'AZÍM, Šaríf. *Ženy v islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici: mýtus a realita*. Praha: Islámská nadace, 2010, 77 s. ISBN 978-809-0437-371.

ABRHÁMOVÁ, M.: *Mediální obraz muslimů v České republice*. Olomouc, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Andrea Preissová Krejčí.

AL-SBENATY, Abdulwahab. *Islam: Viera a náboženstvo*. 1. vyd. Bratislava: ALJA s.r.o, 2001, 160 s. ISBN 80-968262-0-4.

ARCHIATI, Pietro. *Světová náboženství: cesty člověka k sobě samému*. Vyd. 1. Hranice: Fabula, 2012, 182 s. ISBN 978-80-86600-98-7.

ARMSTRONG, Karen. *Islám*. Překlad Jan Zámečník. Praha: Sloart, 2008, 255 s. ISBN 9788073911553.

BAHBOUH, Charif, Jiří FLEISSIG a Roman RACZYŃSKI. *Encyklopedie islámu*. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 2008, 366 s. ISBN 978-80-86149-48-6.

BARŠA, Pavel. *Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur?*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2001, 188 s. Politologická řada. ISBN 80-85959-96-8.

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2001, 391 s. Studium. ISBN 8085947676.

CARDINI, Franco. *Evropa a islám*. Vyd. 1. Překlad Jiřina Němcová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004, 295 s. Utváření Evropy, sv. 8. ISBN 8071066400

Co jest Islám?. 5. vyd. Praha: Islámská nadace, 2009, 71 s. Wamy serie o Islámu. ISBN 978-80-904373-0-2.

Džihád. 1. vyd. Praha: Islámská nadace v Praze v nakl. NÚR - Fethi Ben Hassine Mnasria, 2006, 51 s. ISBN 80-903196-5-3.

HALÍK, Tomáš. *Prolínání světů: ze života světových náboženství*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 279 s. ISBN 80-7106-834-9.

HITCHCOCK, Susan Tyler a John L ESPOSITO. *Zeměpis náboženství: kde žije Bůh, kudy krácejí poutníci*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2009, 415 s. Universum (Knižní klub). ISBN 9788024225241.

HRBEK, Ivan: *Muhammad a Korán in Korán*. Vyd. celkem 6., V tomto překladu a v Odeonu 2. Překlad Ivan Hrbek. Praha: Odeon, 1991, 794 s. Živá díla minulosti (Odeon). ISBN 80-207-0444-2.

IBRAHIM, I. *Stručný průvodce k porozumění islámu*. 2. vyd. Překlad Sylvia Reitmanová, Zuzana Masáková, Helena Trojanová. V Praze: Islámská nadace, 2009, 54 s. ISBN 978-80-904373-4-0.

JANDOUREK, Jan. *Vzestup a pád moderního ateismu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 108 s. ISBN 978-80-247-2981-7.

KEENE, Michael. *Světová náboženství*. Vyd. 1. Překlad Dušan Zbavitel. Praha: Knižní klub, 2003, 192 s. ISBN 8024209837.

KEPEL, Gilles. *The war for Muslim minds: Islam and the West*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 2004, 327 s. ISBN 06-740-1575-4.

Korán. Vyd. celkem 6., V tomto překladu a v Odeonu 2. Překlad Ivan Hrbek. Praha: Odeon, 1991, 794 s. Živá díla minulosti (Odeon). ISBN 80-207-0444-2.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. Vyd. 2. Praha: Vyšehrad, 1998, 292 s., [16] s. obrazových příloh. ISBN 80-7021-287-x.

KROPÁČEK, Luboš. *Islám a Západ: historická paměť a současná krize*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2002, 197 s. Moderní dějiny. ISBN 80-7021-540-2.

KROPÁČEK, Luboš. *Súfismus: dějiny islámské mystiky*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2008, 341 s., [16] s. obr. příl. Světová náboženství (Vyšehrad). ISBN 978-80-7021-817-4.

KROPÁČEK, Luboš: *Islám in* KNOTKOVÁ, Blanka. *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2008, 351 s., [32] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-7185-890-4.

KŘÍŽKOVÁ, Martina. *Cizinci, našinci a média: mediální analýzy*. Praha: Multikulturní centrum ve spolupráci s UNHCR, 2007, 106 s. ISBN 978-80-239-8475-0.

KÜNG, Hans. *Po stopách světových náboženství*. 1. vyd. Překlad Eva Lajkepová, Pavel Kolmačka. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006, 306 s. ISBN 80-7325-059-4.

LANGLEYOVÁ, Myrtle: Islám in ALLAN, John, John BUTTERWORTH a Myrtle LANGLEYOVÁ. *Víry a vyznání: [náboženství, sekty, paranormální jevy]*. 2. české vyd. Překlad Alena Benešová. Praha: Slovart, 1994, 199 s. ISBN 8085871270.

LAQUEUR, Walter. *Poslední dny Evropy--: humanistická Evropa nebo islamistická Eurábie? : analýza, perspektiva, prognóza, řešení*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 183 s. ISBN 80-7106-829-2.

LEWIS, Bernard. *Europe and Islam*. Washington, D.C: AEI Press, 2007. ISBN 978-084-4771-984.

Lexikon náboženství. Editor Franz König, Hans Waldenfels. Překlad Petr Němec, Jan Stehlík. Praha: Victoria Publishing, 1994, 640 s. ISBN 8085605511.

MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, globální terorismus a éra al-Káidy*. 1. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2013, 185 s. ISBN 978-80-86855-95-0.

MENDEL, Miloš, Bronislav OSTRÁNSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, 499 s. ISBN 978-80-200-1554-9.

MENDEL, Miloš. *S puškou a Koránem: pojmy a argumenty soudobého islámského fundamentalismu*. Vyd. 1. Praha: Orientální ústav Akademie věd České republiky, 2008, 241 s. ISBN 978-80-85425-63-5.

MENDEL, Miloš: *Islám* in PAVLINCOVÁ, Helena. *Slovník: Judaismus, Křesťanství, Islám*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, 469 s. ISBN 80-204-0440-6.

MÜLLER, Zdeněk. *Islám a islamismus: dilema náboženství a politiky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010, 256 s. Novověk. ISBN 978-80-200-1818-2.

MÜLLER, Zdeněk. *Islám: historie a současnost: [náboženství, civilizace, společnost, ideologie, moderní svět a modernizace, islamismus]*. Vyd. 1. Praha: NS Svoboda, 1997, 187 s. ISBN 8020505342.

OSTRÁNSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. 1. vyd. Praha: Libri, 2009, 255 s. ISBN 978-80-7277-404-3.

PAVLINCOVÁ, Helena. *Slovník: Judaismus, Křesťanství, Islám*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1994, 469 s. ISBN 80-204-0440-6.

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS a kol. *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, 834 s. ISBN 80-200-0607-9.

PIKNA, Bohumil. *Mezinárodní terorismus a bezpečnost Evropské unie: (právní náhled)*. Praha: Linde, 2006, 407 s. ISBN 80-7201-615-6.

ROBINSON, Francis. *Svět islámu: kulturní atlas*. Vyd. 1. Překlad Petra Eflerová, Jan Marek, Josef Orel. V Praze: Knižní klub, 1996, 238 s. Kulturní atlasy, sv. 6. ISBN 0871966298x.

SARDAR, Ziauddin. *Islám*. Vyd. 1. Překlad Hana Antonínová. Ilustrace Zafar Abbas Malik. Praha: Portál, 2004, 175 s. ISBN 8071788821.

SELF, David. *Encyklopedie světových náboženství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009, 128 s. ISBN 978-80-7195-282-4.

SOULEIMANOV, Emil. *Terorismus: válka proti státu*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2006, 394 s. ISBN 80-86861-76-7.

ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Přehled religionistiky*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 237 s. ISBN 978-80-7367-384-0.

VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 440 s. ISBN 80-7178-798-1.

Elektronické zdroje

HELLYER, H. A. *Zamyšlení nad islámem v Evropě*. In: Al-islam.cz [online]. 2009 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://al-islam.cz/islam-v-evrope/zamysleni-nad-islamem-v-evrope.html>

HOUTMAN, Gustav: *Islam in today's world: A conversation with Akbar Ahmed*. Anthropology Today [online]. 2007, vol. 23, issue 1, s. 17-19 [cit. 2015-02-10]. DOI: 10.1111/j.1467-8322.2007.00485.x. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/4620331>

Islám a muslimové. In: Al-islam.cz [online]. 2009 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://al-islam.cz/uvodni-charakteristika-islam/islam-a-muslimove-zakladni-pojmy.html>

JEMELKA, Petr a Tomáš KUNC. *Evropské země a zákaz zahalování*. In: Aktuálně.cz [online]. 2014a [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/evropske-zeme-a-zakaz-zahalovani/r~48895ebc38ea11e48445002590604f2e/>

JEMELKA, Petr a Tomáš KUNC. *Evropské země a zákaz zahalování: Zákazy a omezení v zahalování žen*. In: Aktuálně.cz [online]. 2014b [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/evropske-zeme-a-zakaz-zahalovani/r~48895ebc38ea11e48445002590604f2e/v~sl:964fa28eccb81a339edb3565184bc840/>

KARLÍK, Tomáš. *Dějiny zahalování: Proč nádherné muslimky skrývají tváře?*. In: National geographic: Česko [online]. 2011 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://www.national-geographic.cz/clanky/dejiny-zahalovani-proc-nadherne-muslimky-skrývaji-tvare.html#.VQh4qY6G9-c>

POPOVÁ, Klára. *Islamofobie a kritika islámu v České republice*. In: Muslimové očima českých školáků [online]. 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://muslimove.cz/islamofobie-a-kritika-islam-v-ceske-republice/>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Muslimové v Evropě v počtu procent z populace celé země

Příloha č. 2: Mapa zákazů a omezení v zahalování žen

Příloha č. 3: Obrázky

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Hidžáb

Obrázek č. 2: Hidžáb – schéma a mapa

Obrázek č. 3: Nikáb

Obrázek č. 4: Nikáb – schéma a mapa

Obrázek č. 5: Poloviční nikáb

Obrázek č. 6: Poloviční nikáb – schéma a mapa

Obrázek č. 7: Čádor

Obrázek č. 8: Čádor – schéma a mapa

Obrázek č. 9: Jašmak

Obrázek č. 10: Turban

Obrázek č. 11: Turban – schéma a mapa

Obrázek č. 12: Šajla

Obrázek č. 13: Šajla – schéma a mapa

Obrázek č. 14: Amira

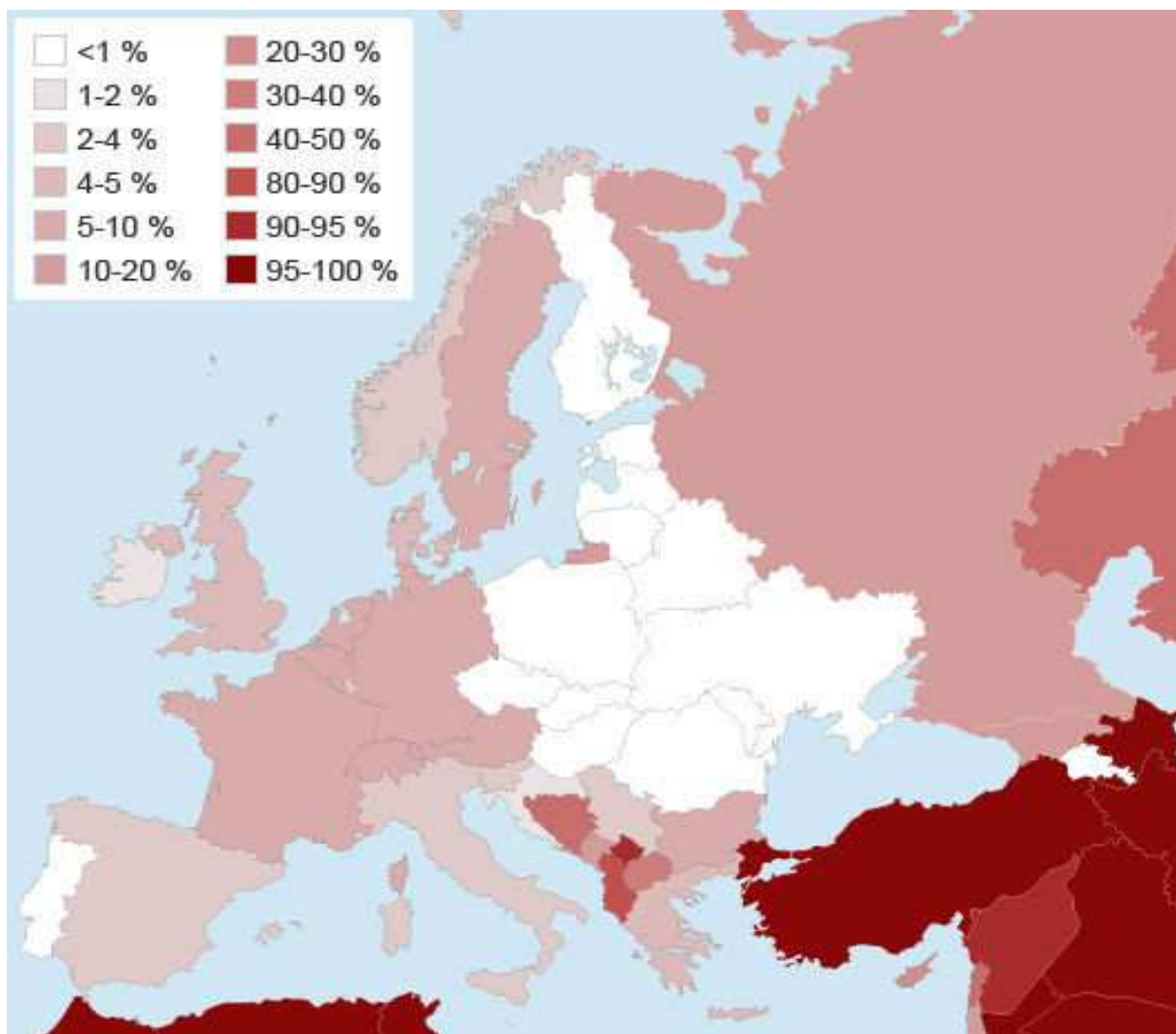
Obrázek č. 15: Amira – schéma a mapa

Obrázek č. 16: Burka

Obrázek č. 17: Burka – schéma a mapa

Přílohy

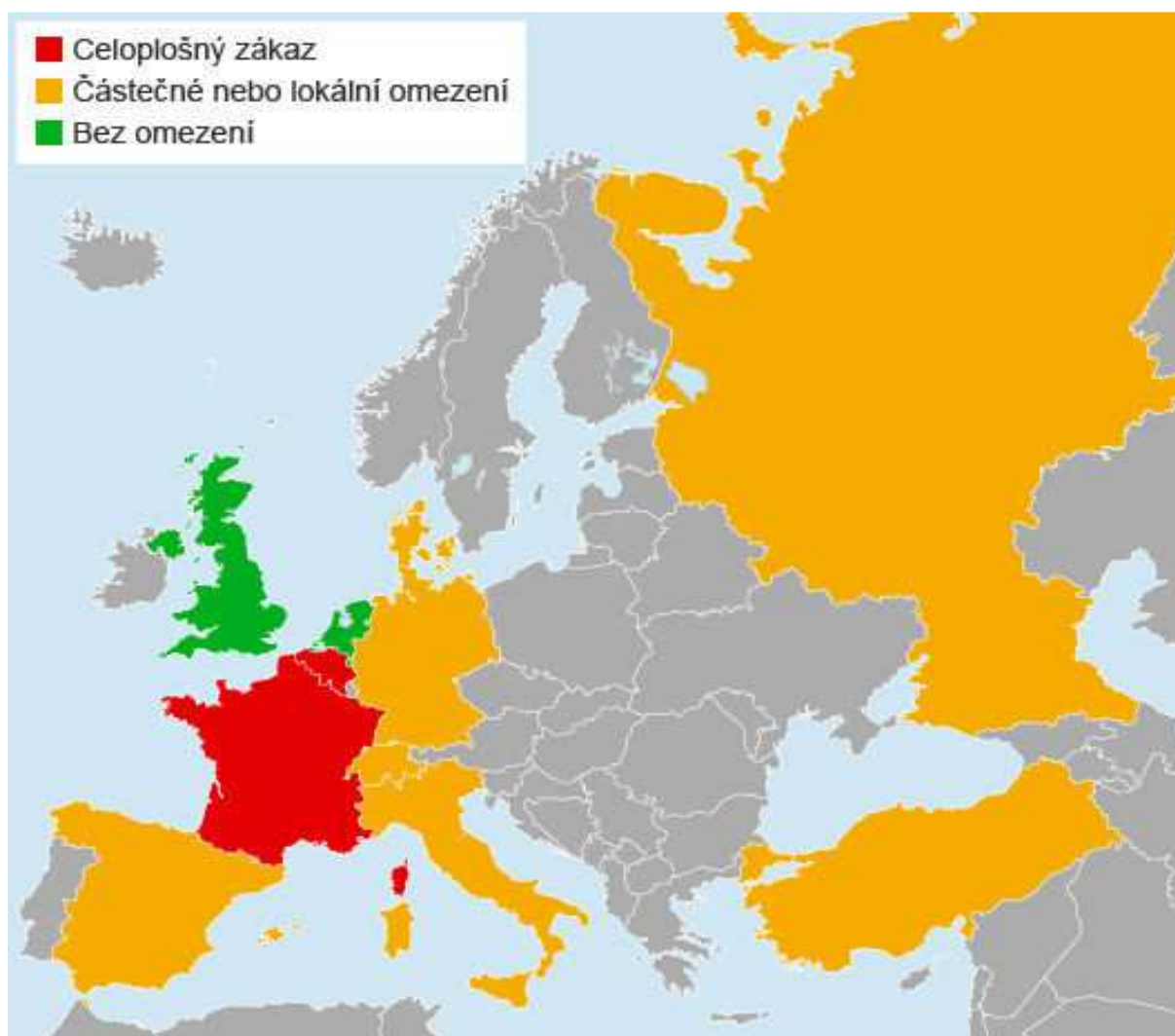
Příloha č. 1: Muslimové v Evropě v počtu procent z populace celé země

Zdroj: http://cdn.i0.cz/public-data/e8/14/87b2fd463632b46db84195487804_w530_gd8e444c23a8411e494d7002590604f2e.jpg?hash=37119115a5f54d2577ff49c0d90257ec

- 1 – 2% - Andorra, Chorvatsko, Irsko
 - 2 – 4% - Itálie, Lucembursko, Norsko, Srbsko, Slovinsko, Španělsko
 - 4 – 5% - Dánsko, Řecko, Lichtenštejnsko, Velká Británie
 - 5 – 10% - Rakousko, Belgie, Bulharsko, Francie, Německo, Nizozemsko, Švédsko, Švýcarsko
 - 10 – 20% - Gruzie, Černá Hora, Rusko
 - 20 – 30% - Makedonie
 - 40 – 50% - Bosna a Hercegovina
 - 80 – 90% - Albánie
 - 90 – 95% - Kosovo
 - 95 – 100% - Turecko, Ázerbájdžán
- V České republice je procentuální zastoupení muslimů menší jak 1%.

Příloha č. 2: Mapa zákazů a omezení v zahalování

Zdroj: http://cdn.i0.cz/public-data/80/83/0eeb5ff83bdc8be14da2873aede_b_w530_g8485ef883a8511e4bb7b0025900fea04.jpg?hash=5bead4876988ea28e0155be495e2b288

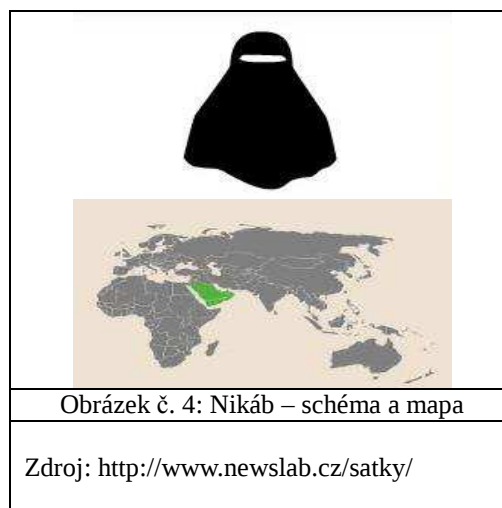
Celoplošný zákaz – Francie, Belgie

Částečné nebo lokální omezení – Rusko, Turecko, Německo, Itálie, Švýcarsko (kanton Ticino), Španělsko

Bez omezení – Velká Británie, Nizozemsko

Česká republika nemá žádný zákaz ani omezení týkající se zahalování žen.

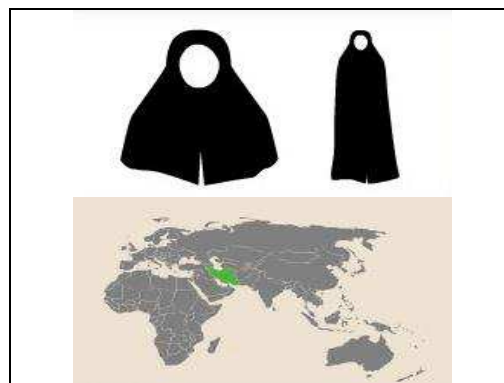
Příloha č. 3: Obrázky

Obrázek č. 7: Čádor

Zdroj: <http://zena-in.cz/media/2012/09/11/cad1.jpg>

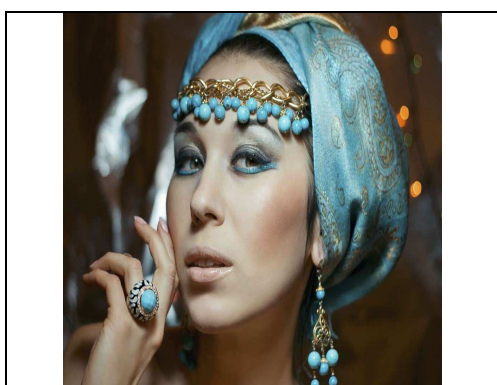
Obrázek č. 8: Čádor – schéma a mapa

Zdroj: <http://www.newslab.cz/satky/>

Obrázek č. 9: Jašmak

Zdroj: <http://co-to-je.sk/images/jasmak.jpg>

Obrázek č. 10: Turban

Zdroj: http://cdn.i0.cz/src/public-data/89/0f/ffbe55c83149adb978192841452c_base_optimal.jpg

Obrázek č. 11: Turban – schéma a mapa

Zdroj: <http://www.newslab.cz/satky/>

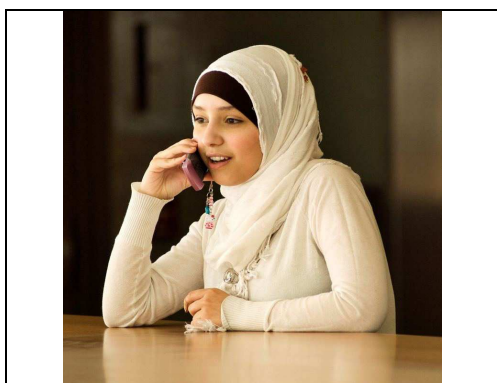
Obrázek č. 12: Šajla

Zdroj: http://cdn.i0.cz/src/public-data/89/c3/7ec0cd0131ef838ec8b325380443_base_optimal.jpg

Obrázek č. 13: Šajla – schéma a mapa

Zdroj: <http://www.newslab.cz/satky/>

Obrázek č. 14: Amira

Zdroj: http://cdn.i0.cz/src/public-data/ba/e2/0524f4173f718c1e58b7a4523066_base_optimal.jpg

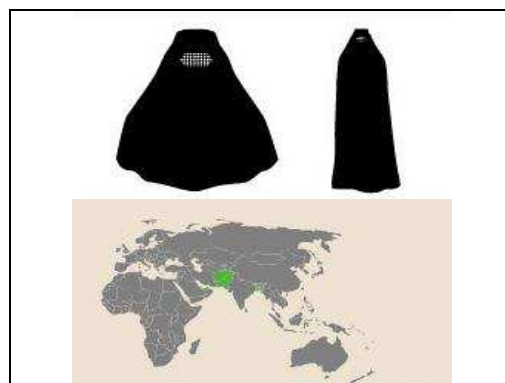
Obrázek č. 15: Amira – schéma a mapa

Zdroj: <http://www.newslab.cz/satky/>

Obrázek č. 16: Burka

Zdroj: <http://www.columban.org.au/assets/images/enews/Vol%203%20no%2012/The-Burka-NEW1.jpg.jpg>

Obrázek č. 17: Burka – schéma a mapa

Zdroj: <http://www.newslab.cz/satky/>

Resumé

Tématem této diplomové práce je islám v konfrontaci s moderním světem. Práce se snaží poukázat na různorodost tohoto náboženství, nejen na problematiku žen a terorismu.

Diplomová práce je čistě teoretická. Snaží se obsáhnout nejdůležitější oblasti islámského světa. Je tvořena pěti hlavními kapitolami, které se dále dělí na podkapitoly.

První kapitola se zabývá základní charakteristikou islámu jako náboženství. Věnuje se jeho původu, osobnosti proroka Muhammada, Koránu, jakožto posvátné knize, základním pilířům víry a dalším alternativním směrům tohoto náboženství. Druhá kapitola se věnuje islámu z pohledu společnosti. Hlavním tématem této kapitoly je islámské právo a jeho zdroje. Třetí kapitola charakterizuje rodinu a rodinné právo v islámu. Zabývá se vznikem a zánikem manželství a polygamií. Dále vymezuje postavení žen v islámské společnosti. Zabývá se i jedním z nejdiskutovanějších témat současnosti, a to je zahalování žen v islámu. Čtvrtá kapitola se zabývá dalším z kontroverzních témat spojených s islámem, a to terorismem. Snaží se poukázat na fakt, že terorismus není záležitostí celého islámu, ale pouze jeho nejmenší částí, která je ovšem nejvíce vidět. Poslední část práce tvoří současný pohled na islám, který je dnes druhým největším náboženstvím na světě. Snaží se také poukázat na vliv médií na obraz islámu a na jeho vnímání okolním světem.

Cílem této práce bylo poskytnout ucelený pohled na tuto problematiku a nevěnovat se jen jednomu nebo dvěma nejproblematictějšími tématům s ním souvisejících. Islám není jen terorismus a utlačování žen, i když je toto náboženství stále takto prezentováno. Je mnohem rozmanitější a do jisté míry stále nepoznané.

Summary

The topic of this thesis is Islam in contrast to the modern world. The work aims to point at the diversity of this religion, not only at the female dilemma and terrorism. This diploma work is purely theoretical. It aspires to contain the most important areas of the Islamic world. It consists of five main chapters, each of which is further divided into sub-chapters.

The first chapter deals with the basic characteristics of Islam. It focuses on its origin, the person of the prophet Muhammad, the sacred book of Quran, the elementary pillars of Muslim faith and on the other alternative branches of this religion. The second chapter examines Islam from the sociological point of view. The main subject of this chapter is the Islamic law and its sources. The third chapter characterizes Islamic family and family law. It is concerned with the origination and abolishment of marriage and also with polygamy. Further, it defines the position of women in the Islamic society. The chapter also deals with one of today's most discussed topics, which is the veiling of Islamic women. The fourth chapter is employed with another controversial topic connected with Islam, which is terrorism. The chapter strives to point out the fact, that terrorism is not the general property of Islam, but it is the one, which is visible the most. The last section of the thesis contains the modern view of Islam, which is the second largest religion in the world. This chapter also refers to the effect of media at the general image of Islam and the way it is perceived by the rest of the world. The aim of this thesis was to offer a compact view of this subject and not only of one or two most problematic topics. Islam is not only terrorism and women oppression, even though it is still presented this way. Islam is far more diverse and in a certain manner undiscovered.

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Lenka Vlastníková
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	ThMgr. Dušan Špiner, Ph.D.
Rok obhajoby:	2015

Název práce:	Islám v konfrontaci s moderním světem
Název v angličtině:	Islam in confrontation with the modern world
Anotace práce:	Tématem této práce je islám a jeho pojetí v současném světě. Práce je čistě teoretická. První kapitola charakterizuje islám jako náboženství, Vymezuje jeho původ, základní pilíře víry a další alternativní směry. Charakterizuje Korán jako posvátnou knihu islámu. Druhá kapitola se zabývá islámem z pohledu společnosti, islámským právem a zastoupením muslimů v Evropě a České republice. Další kapitola se věnuje ženám z pohledu islámu a jejich postavení. Čtvrtá kapitola se zabývá islámem v souvislosti s terorismem, což je jedno z nejkontroverznějších témat vůbec. V závěru práce je ukázán pohled současnosti na islám a vliv médií na jeho obraz. Práce je zaměřena na laickou veřejnost, které má poskytnout ucelený pohled na danou problematiku.
Klíčová slova:	Islám, muslim, náboženství, ženy, terorismus, média

Anotace v angličtině:	The topic of this thesis is Islam and its position in the modern world. The work is purely theoretic. The first chapter characterizes the religion of Islam, its origin, elementary pillars and the other alternative branches of this religion. It defines Quran as the sacred book of Islam. The second chapter deals with the subject of Islam from the sociological point of view, with the Islamic law and the Muslim representation in Europe and Czech Republic. The next chapter focuses on women and their position in Islam. The fourth chapter deals with Islam and its connection to terrorism, which is one of the most controversial topics. The effect of media on the current image of Islam is displayed in the conclusion of the thesis. The target of this thesis is the uninitiated general audience.
Klíčová slova v angličtině:	Islam, Muslim, religion, women, terrorism, media
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Muslimové v Evropě v počtu procent z populace celé země Příloha č. 2: Mapa zákazů a omezení v zahalování žen Příloha č. 3: Obrázky
Rozsah práce:	80 stran, 129 785 znaků bez mezer, 152 883 znaků včetně mezer
Jazyk práce:	český